

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatistiku

Katedra za hrvatski standardni jezik

PLEONAZMI U HRVATSKIM JEZIČNIM SAVJETNICIMA

DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Bernardina Petrović

Studentica:

Dajana Karakaš

Zagreb, 7. rujna 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. DEFINICIJE PLEONAZAMA	6
3. ODNOS PLEONAZMA I TAUTOLOGIJE	8
4. TIPOVI PLEONAZAMA	12
4.1. Neosviješteni pleonazam	12
4. 2. 1. Stilistički pleonazam kao stilska figura	14
4. 3. Frazeološki pleonazmi	16
4. 4. Onomastički pleonazam	17
4. 5. Obvezatan i fakultativan pleonazam	17
5. PLEONASTIČNI IZRAZI I STANDARDNOJEZIČNA VIŠEFUNKCIONALNOST	19
6. ANALIZA KORPUSA PLEONAZAMA U HRVATSKIM JEZIČNIM SAVJETNICIMA	23
6. 1. Morfološki pleonazmi	25
6. 2. Tvorbeni pleonazmi	26
6. 3. Frazeološki pleonazmi	27
6. 4. Sintaktički pleonazmi	27
6. 4. 1. Imenica + imenica	29
6. 4. 2. Imenica + imenica G	30
6. 4. 3. Imenica + glagolska imenica	32
6. 4. 4. Pridjev + imenica	32
6. 4. 5. Glagol + imenica	33
6. 4. 6. Glagol + glagolska imenica	34
6. 4. 7. Glagol + glagol	34
6. 4. 8. Prilog + prilog	35
6. 4. 9. Prilog + brojevni prilog	36
6. 4. 10. Prilog + glagol	37
6. 4. 11. Prilog + pridjev	37
6. 4. 12. Prilog + pridjev + imenica	38
6. 4. 13. Prilog + veznik	38
6. 4. 14. Prilog + prijedlog	38

6. 4. 15. Prijedlog + imenica.....	38
6. 4. 16. Uporaba prijedloga <i>po</i>	39
6. 5. Veznički pleonazmi	40
6. 6. Semantička podjela pleonazama	41
6. 7. Podjela pleonazama prema podrijetlu sastavnih elemenata	45
6. 8. Potrebni pleonazmi	46
7. UZROCI NASTANKA PLEONAZAMA.....	47
8. ZAKLJUČAK.....	49
9. CITIRANA LITERATURA	51

1. UVOD

Iako su definicije pleonazama različite, većina proučavatelja te davnašnje jezične pojave, koju su starogrčki pisci nazvali *pleonasmós*, slaže se da označava izražavanje istoga sadržaja dvjema ili s više riječi, odnosno suvišno preobilje u rečenici koje ne obogaćuje smisao i sadržaj govora. Zbog složenosti i neistraženosti pleonazama hrvatskoga jezika, ta se pojava učinila pogodnim materijalom za istraživanje. U radu će se proučavati pleonazmi u hrvatskim jezičnim savjetnicima. Cilj rada nije navesti samo primjere pleonazama, nego i objasniti što pojedine riječi i sveze riječi čini zalihosnima.

Započet će se s izlaganjem definicije pleonazma, a zatim će se usmjeriti na uspoređivanje definicija različitih autora. Mnogi su se znanstvenici bavili tom pojavom samo usporedno, navodeći pokoji primjer. Kako bi se bolje shvatile granice pleonazma, potrebno ga je usporediti s tautologijom i izložiti različite teorije shvaćanja toga odnosa. S obzirom na to da se pleonazam počeo širiti u sve sfere hrvatskoga jezika, valja objasniti i pleonastične izraze i standardnojezičnu višefunkcionalnost. Teorijskom literaturom koja se bavi pleonazmima i istraživanim jezičnim savjetnicima, prikazat će se primjeri pleonazama te će navesti njihova objašnjenja.

Upoznat će se s proučavanim korpusom jezičnih savjetnika i kriterija prema kojima su razvrstavani pleonazmi. Iz proučavanoga će se korpusa izdvojiti normativno upitni pleonazmi koji će se podijeliti prema formalnim, jezičnim, gramatičkim i semantičkim kriterijima.

Budući da se rad temelji na analizi pleonazama u hrvatskim jezičnim savjetnicima, bilo je potrebno pomno odabrati korpus koji će se proučavati. Tako su za istraživanje, potrebno za taj rad, proučavani jezični savjetnici od 1924. do 2014. godine. Osim navedenih savjetnika, pri objašnjavanju pleonazama koristili su se i jezični priručnici te znanstveni radovi.

U proučavanome korpusu nisu svi pleonazmi detaljno opisivani pa su se tek iščitavanjem svih savjetnika mogla spoznati objašnjenja. Isto tako, poneki su se primjeri mijenjali kroz povijest pa su prikazane njihove mijene.

Nakon što su se pleonazmi razvrstali po jezičnim razinama, pojedini predstavnici svake razine detaljnije su se objasnili. Dakle, naveli su se reprezentativni primjeri pleonazama na kojima se objasnilo što ih čini odlikom zalihosti.

Valja napomenuti da se u mnogim jezičnim savjetnicima navode samo primjeri, uz koje se ne objašnjava što ih čini pleonazmima, stoga je potrebno dobro poznavati definiciju te jezične pojave kako bi se lakše uočili njezini primjeri.

U zaključku će se iznijeti ključne teze i spoznaje do kojih se u radu došlo, a koje su potvrđene istraživanjem, odnosno detaljnom analizom jezičnih savjetnika i teorijske literature.

2. DEFINICIJE PLEONAZAMA

Pleonazam dolazi od grčke riječi *pleonasmós* koja znači 'suvišak, preobilje'. U literaturi se pleonazmi određuju kao „izražavanje istoga sadržaja dvjema ili s više riječi“ (Silić; Pranjković 2005: 380), „gomilanje riječi ili izraza s istim značenjem“ (Silić 2006: 37), „sadržajno i stilski nepotrebno navođenje istoznačnih riječi“ (Šonje 2000: 839), „udvajanje ili ponavljanje obavijesti“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 70), „retorički postupak koji se temelji na dodavanju i nagomilavanju odvijajući se podjednako na planovima jezičnog izraza i sadržaja“ (Simeon 1969: 62).

Teško je dati jednostavnu i općeprihvatljivu definiciju pleonazma jer s definicijama u znanosti nije lako te se gotovo svakoj nađu nedostaci.

Još 1931. godine Tomo Maretić u *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* govori o pleonazmima. Kao svojstvo dobrog stila „kad pisac ne uzima ni više ni manje ni riječi ni rečenica, nego li je upravo nužno, da mu se misli dobro razumiju“ (Maretić 1931: 580), navodi jedrinu. Drugim riječima, „u jedru stilu ni jedna riječ i ni jedna rečenica nije zališna“ (ibid.). Kao tipove zalihosti, razlikuje: ponavljanje iste oznake (misli drugim riječima; pridjeve „koji svojih imenica ni malo ne opisuju drukčije i više, nego li je u samom značenju imenice već sadržano“ (ibid.: 581), npr: *smrtno mrtvilo, strašljiva kukavica, bijeli snijeg*; svezu dviju sinonimnih riječi za isti pojam, npr. *u njih nema snage ni moći, da to izvedu; tome dušmaninu i kletome neprijatelju...; pogani i neznabošci; strašno i užasno*; svezu sinonimnih riječi koje se više i ne osjećaju kao dvije riječi, nego kao jedna: *ni traga ni glasa, ni kriv ni dužan*. Uz to razlikuje i svaku riječ suvišnu za smisao ili riječ bez značenja poput zamjениčkog oblika *si* u uzvičnim rečenicama: *blago li si meni, teško si ga meni*. (usp. ibid.)

Najopširniju definiciju pleonazma, koja je ujedno i polazna definicija ovoga rada, dao je Rikard Simeon u *Enciklopedijskome rječniku lingvističkih naziva* (1969). Simeon različitim definicijama pleonazam određuje kao „dodatak riječi koja je na tom mjestu suvišna; upotreba suvišnih riječi; skupljanje riječi s istim značenjem; nepotrebno gomilanje izraza koji su međusobno slični po smislu ili su identični; preobilje riječi u rečenici koje su suvišne s gledišta iskazivanja misli; mnogorječje, suvišne riječi u govoru koje ne obogaćuju njegov smisao i sadržaj“ (Simeon 1969: 62).

Dakle, pleonazmi se označavaju kao suvišna uporaba riječi kojoj je značenje sadržano u drugoj riječi, odnosno kao „suvišno gomilanje istoznačnih riječi“ (Hrvatski jezični portal, 18. 6. 2015.).

U hrvatskom se jezikoslovlju pozornost pleonazmima pridaje u jezičnim savjetnicima. Osim u jezičnim savjetnicima, pozornost se pridaje i u radu *Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku* (2011) koji je poslužio kao temelj pisanja ovoga rada. Autori toga znanstvenoga članka razgraničuju pojam pleonazma od nadređenih i bliskoznačnih naziva i naziva koji pripadaju istom semantičkom polju te objašnjavaju odnos pleonazma i tautologije.

U svakodnevnome se govoru rijetko kad unaprijed razmišlja o onom što će se reći pa se često događa da se riječima u određenome izrazu pridodaju istoznačnice ili bliskoznačnice. Pleonazam označava širenje iskaza na način da se postojećim izrazima dodaju istoznačnice¹ ili bliskoznačnice².

Sintaktička je sveza među sastavnicama pleonastičnoga izričaja pravilna, no problemi se mogu pojaviti na semantičkoj razini. Zbog toga je potrebno pleonazam razgraničiti od naziva istoga semantičkog polja.

Pojam kojim se pleonazam djelomično objašnjava je zalihost ili redundancija. Lehmann (2005, cit. pr. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011) određuje zalihost kao višak obavijesti u komunikaciji koji omogućuje izbjegavanje nesporazuma. Poruka je zalihosna ako i samo ako sadržava elemente koji ništa ne pridonose obavijesti koja je već sadržana u ostatku poruke (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 42). Zalihost je u jeziku potrebna jer u slučaju buke u komunikacijskome kanalu osigurava pravilno prenošenje obavijesti. Prema definiciji zalihosti može se zaključiti da su pleonazam i tautologija vrste zalihosti jer u njima dolazi do ponavljanja obavijesti.

¹ Istoznačnica – riječ koja se glasovnim sastavom razlikuje od druge s kojim ima isto značenje; sinonim (Šonje 2000: 379)

² Bliskoznačnica – riječ bliska značenja sa drugom riječi ili s više njih, s kojima je zamjenjiva samo u nekim značenjima ili kontekstima (Šonje 2000: 83)

3. ODNOS PLEONAZMA I TAUTOLOGIJE

Iščitavajući rječnike, gramatike i jezične savjetnike nalazi se na različita shvaćanja tautologije, a prvi spomen te pojave u priručnicima pojavljuje se u Maretićevoj *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* (1931). „Razvučenost nastaje, kad se ista misao više nego jedan put izreče, što se zove tautologija.“ (Maretić 1931: 581) Ista misao koja je izrečena u dvije rečenice sasvim je nepotrebna, kao u primjeru koji se nalazi u glavi 36. Dukljaninove latinske kronike: „Bog poslušava molitvu svetoga kralja, te od toga dana ne bi niko više ujeden od zmije, pa i dan današnja ostaje zdrav i čist svak, koga bi zmija ujela na onom brijegu. I od onoga dana, kako se sveti kralj Bog pomolio, zmije na onom brijegu ostadoše kao bez otrova sve do današnjega dana.“ (ibid.).

Kao što opširno opisuje pojam pleonazma, Simeon (1969) opisuje i tautologiju. Prvi se spomen tautologije nalazi u opisivanju pleonazma gdje se razlikuje nekoliko vrsta pleonazama koje se zovu: perifraza, perisologija, ditologija i tautologija. „Za razliku od tautologije, koja opisuje isti pojam drugim izrazom (npr. *Ja se bojim i strah me je ljuto*), pleonazam dodaje suviše riječi kojoj je pojam sadržan u drugoj riječi: *Ali sjede do dva starca stara. Ban gospođu očima gleda*. Dakle, i pleonazam i tautologija različitim riječima ponavljaju isti pojam.“ (Simeon 1969: 63)

Tautologija dolazi od grčke riječi ταυτολογία što označava ‘ponavljanje, iznova rečeno’ (usp. Hrvatska enciklopedija, 18. 6. 2015.). Prema Simeonu tautologija jest „istorječe“, odnosno „ista misao izrečena u dvije rečenice ili isti pojam u dvije riječi; redundantna konstrukcija koja se sastoji od dvije ili više riječi od kojih svaka izražava isti pojam; prikazivanje neke činjenice ili stanja pomoću dvije sinonimne riječi“ (Simeon 1969: 595). Nadalje, u stilistici, retorici i poetici definira se kao „suvišno ili čak besmisleno ponavljanje riječi, rečenica ili ideja ili tako ponavljanje jedne te iste oznake koja ne objašnjava pojavu ili pojam, ne obogaćuje našu predodžbu o njima“ (ibid.: 596). Kao primjer navodi se rečenica: *Autorski govor govor je autora*. Tautologija se označava kao nedostatak stila te kao takva svjedoči o siromaštvu jezika, iako u pojedinim stilskim situacijama može imati izražajnu emocionalnu vrijednost.

U *Rječniku hrvatskoga jezika* (2000) tautologija se definira kao „stilaska figura u kojoj se nižu riječi istoga ili srodnoga značenja; ponavljanje iste misli ili ideje drugim riječima“ (Šonje 2000: 1243). Milivoj Solar (2006) opisujući pleonazam kao „gomilanje riječi istoga značenja“ (Solar 2006: 218), navodi da se u istome smislu rabi i naziv tautologija koja prema

grčkome znači 'ponavljanje'. U rječniku se pokraj natuknice tautologija nalazi pojam pleonazam te se zaključuje da Solar ta dva pojma poistovjećuje označavajući ih sinonimima.

O tautologiji raspravlja i Krešimir Bagić (2010) koji navodi da se u usmenim i pisanim iskazima često mogu uočiti primjeri smisaonoga ponavljanja koje je katkada u suprotnosti s jezičnom ekonomijom koja pretpostavlja što kraći i sažetiji iskaz. Smisaono ponavljanje katkad je motivirano željom za afektivnim isticanjem informacije, činjenice ili ideje koju prenosimo komunikacijom. Kao dva oblika smisaonoga ponavljanja navodi sinonimiju i tautologiju. „U retorici i stilistici, tautologija je figura kojom se u rečenici, ulomku ili iskazu udvaja sadržaj već rečenoga. Ona se najčešće realizira kao mikrostrukturalna figura kojom mislimo dodajemo riječi i izraze koji uvode pomoćne, podređene ideje te se tako ili što dodatno pojašnjava ili se uvećava iskazivačka energija.“ (Bagić 2010: 7)

Nives Opačić (2009) opisujući tipičnu pleonastičnu konstrukciju *čak štoviše* navodi da je riječ o tautologiji. „Često se događa da ljudi upadaju u tautologiju (ponavljaju već izrečeno).³ Tako je i s nekontroliranom upotrebom izraza koji trebaju pojačati već ono što je rečeno (kvantifikatori). I *čak* i *štoviše* izražavaju da je čega bilo više nego što smo očekivali, no zato ne treba gomilati riječi bliskoga značenja.“ (Opačić 2009: 37) U tom se slučaju spomenuta pleonastična konstrukcija poistovjećuje s tautologijom te se zaključuje da se pleonazam i tautologija u natuknici *čak štoviše* smatraju sinonimima.

Kako bi se dokazalo da Opačić (2009) poistovjećuje pleonazam i tautologiju, navest će se objašnjenje natuknice *no međutim* koja je gotovo ista pleonastična konstrukcija kao i *čak štoviše*. Objašnjavajući zašto ne treba umnožavati suprotni veznik *no* i prilog *međutim* koji se upotrebljava kao veznik u suprotnim rečenicama, Opačić (2009) navodi da je i u tom primjeru riječ o „nepotrebnju gomilanju riječi istoga (ili vrlo sličnoga) značenja“ (ibid.: 136). Valja se podsjetiti da Silić pleonazme definira kao „gomilanje riječi ili izraza s istim značenjem“ (Silić 2006: 37).

Hudeček; Lewis; Mihaljević (2011) navode da je pleonazam katkad nadređen tautologiji, a katkad se određuje samo kao pojava u kojoj je značenje jednoga sastavnog elementa uključeno u značenje drugoga sastavnog elementa (npr. *izići van*). Prema nekim je autorima pleonazam nadređen (hiperonim) tautologiji, dok drugi autori pleonazam i tautologiju

³ Zanimljiva je činjenica da Stjepko Težak u jezičnome savjetniku *Hrvatski naš (ne) pododbn* (2004) dva podnaslova savjetnika svjesno naziva *Pripovjedač pripovijeda* (149) i *Pričam ti priču* (152), pritom se ne osvrćući na tautologiju tih sastavnica.

smatraju istorednima i neistoznačnima, tj. supodređenicama i kohiponimima (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 42).

Razlikujući pleonazam u užem smislu, koji je zajedno s tautologijom podređen pleonazmu u širem smislu, autori objašnjavaju da je u njemu jedan član sinoniman s čitavim izrazom te se može izostaviti, dok je u tautologiji svaki član sinoniman s čitavim izrazom, tj. svaki je element jednako izostavljiv, a odnos je među članovima simetričan.

S obzirom na to da je tautologija odnos koji se temelji na sinonimiji, u istom se izričaju pojavljuju sinonimi poput *lijep i krasan*, *gnusan i odvratan*, *glup i blesav*. No ako se kaže *lijep i krasan*, može se bez gubitka značenja reći samo *lijep* ili samo *krasan*. U pleonazmu u užem smislu samo je jedan element izostavljiv, onaj koji je sastavni element drugoga elementa. Odnos među članovima pleonazama u užem smislu je asimetričan. Jedan se element može izostaviti, ali se ne može izostaviti drugi element. U primjeru *sići dolje* izostavljivi element jest riječ *dolje* jer *sići* ujedno podrazumijeva dospjeti na niže mjesto (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević: 42 – 43).

Rikard Simeon (1969) razlikuje *potpunu* (običnu), npr. *stara baka*, *stari starac*, *mali patuljak*, i *nepotpunu* (djelomičnu) tautologiju, npr. *gerilski rat* (od španjolske riječi *guerilla* – mali rat, *guerra* – rat) i *pokušaj atentata* (od francuske riječi *attentat* – pokušaj ubojstva) (usp. Simeon 1969: 596).

U jezičnim savjetnicima pojedini primjeri koji se navode ili nisu jasno razgraničeni pripadaju li pleonazmima ili tautologiji ili se svrstavaju čas u pleonazme, čas u tautologiju.

Primjerice, Branka Tafra (2007) definira pleonazme kao mnogorječje, tj. „upotrebu riječi koje su suvišne iz različitih razloga, najčešće zato što su istoznačne (*areal*, *područje*) ili što im je značenje već sadržano u drugoj riječi (proces sušenja)“ (Tafra 2007: 61). Nadalje navodi da je tipičan školski primjer za pleonazam „stara starica; starica je već sama po sebi stara te je pridjev stara suvišan“ (ibid.).

Uzme li se u obzir definicija tautologije koja kaže da se „tautologijom, odnosno verbalnim varijacijama istoga sadržaja, naglašava značenje i pojačava izraz“ (Hrvatska enciklopedija, 18. 6. 2015.)⁴, može se zaključiti da primjer *stara starica* nije tipičan školski primjer pleonazma jer se pridjevom *stara* želi dodatno naglasiti starost starice, odnosno riječ je

⁴ Kao primjer tautologije navode se stihovi Petra Preradovića: *Šumi, grmi, tučni, hući*.

o vrlo staroj ženi. Takav primjer bilježi i Marko Samardžija (1993) navodeći kao tipičan pleonazam sintagmu *stari starac* (usp. Samardžija 1993: 112).

Sličan problem pojavljuje se i u sintagmi *stara baka/stara baba*. U literaturi se navodi da je *stara baka* tipičan pleonazam. U *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* (2003) prvotno značenje riječi *baka* glasi 'majčina ili očeva majka' (Anić 2003: 52). Tada se ne može govoriti o pleonazmu jer *baka*, prema toj definiciji, u kojoj se ne navodi starost osobe, nije uvijek stara žena pa se u razgovornome jeziku često čuje i *mlada baka*. No drugo značenje riječi *baka* jest 'starija žena'. Tada bi sintagma glasila *stara starija žena* pa bi se moglo govoriti o tautologiji, odnosno o „preobilju u izražavanju koje nalazi opravdanje u prirodi jezika“ (Hrvatski jezični portal, 18. 6. 2015.).

Kada piše o posuđenicama, Tafra (2007) napominje da u svemu treba imati mjeru, pa tako i u upotrebi posuđenica. Imenicom *realizacija* i glagolom *realizirati* pokazala je da njihova uporaba zna biti suvišna, čak i besmislena. Imenica ima značenje 'ostvarenje, ostvaraj', a glagol znači 'ostvariti'. Na kraju se svake godine planira za iduću i razmatra što je sve ostvareno od planiranoga u godini koja je iza nas. *Plan je mogao biti u potpunosti ostvaren* ili je, primjerice, *ostvaraj plana 80 %*. Kada se kaže *ostvarena je realizacija*, zapravo se govori *ostvaren je ostvaraj* ili *realizirana je realizacija*. Takav primjer tautologije pokazuje da se pri upotrebi posuđenica ponekad ne razmišlja o njihovu značenju (usp. Tafra 2007: 70).

4. TIPOVI PLEONAZAMA

Prema Krešimiru Bagiću (2010) tipični pleonazam vidljiv je u rečenici *Ja, osobno, mislim*. Rečenica je informacijski svediva na riječ *mislim* jer zamjenica *ja* i prilog *osobno* govore da je riječ o prvome licu jednine što je već naglašeno u glagolskome obliku. Kada se pleonazam pojavi u rečenici, ne donosi novu informaciju jer ide usuprot jezičnoj ekonomiji koja se očituje u pojednostavnjivanju izraza. Slično je i u izrazima *mala kućica*, *unaprijed predosjetiti*, *rana zora*, *crvena krv* (usp. Bagić 2010: 7).

Načelno je moguće razlikovati neosviješteni i stilistički pleonazam.

4.1. Neosviješteni pleonazam

Neosviješteni je pleonazam jezična pogreška i standardnojezični problem. Takav pleonazam nije stilska figura, nego pojava nepotrebnoga gomilanja riječi u govoru koji postaje neprimjeren jezičnoj ekonomiji. Javlja se u ustaljenim komunikacijskim praksama u kojima dolazi do nepotrebnog bujanja diskursa⁵. Razlog takva bujanja jesu imenske konstrukcije na mjestu glagolskih, nepotrebna pojašnjavanja jedne imenice drugom, udvajanje gramatičkih oznaka.

Prema Bagiću (2010) primjeri neosviještenih pleonazama su:

a) *vršiti potragu* → *tragati*, *vršiti popis* → *popisivati*, *vršiti popravke* → *popravlјati*

Tafra (2007) navodi da se poslovi ne *vrše*, nego se *obavljaju*, uspješno ili neuspješno. Leksičku skupinu *vršiti* + *glagolska imenica* treba mijenjati u glagol od kojega je tvorena glagolska imenica. Tako će, na primjer, *vršiti izmjeru* zamijeniti *mjeriti* (*premjeravati*, *izmjeriti*), *vršiti sječu* u *sjeći*, *vršiti rušenje* u *rušiti*. U svim navedenim značenjima glagol *vršiti* je suvišan te samim time pleonastičan (usp. Tafra 2007: 70).

b) *provoditi akciju prikupljanja* → *prikupljati*, *provoditi kontrolu* → *kontrolirati*, *provoditi istragu* → *istraživati*, *obavljati poslove zastupanja* → *zastupati*

Navedeni se primjeri mogu objasniti primjerom koji navodi Tafra (2007) *dolaziti do povećanja*. Naime, riječ je o glagolu koji označuje kretanje u prostoru. Često se upotrebljava u

⁵ Krešimir Bagić (2010) ističe jezik birokracije, politike i administracije.

sintaktičkoj skupini s glagolskom imenicom za označivanje radnje koja se obično događa kao posljedica ili kao iduća faza nekog zbivanja. Ta se skupina može zamijeniti glagolom, na primjer *povećavati* (usp. Tafra 2007: 56).

c) *biti u mogućnosti* → *moći*, *biti nazočan* → *nazočiti*

Biti u mogućnosti jedna je od tipičnih administrativnih formula koje utječu na opći jezik. Klišeji poput *biti u mogućnosti*, *biti u pravu* i slično, nepotrebni su u biranu jeziku. Zbog narušavanja jezične ekonomije, valja ih izbjegavati i zamijeniti njihovim boljim rješenjima. *Biti u mogućnosti* kraće rečeno znači *moći*. Nives Opačić (2009) navodi da je bolje reći, primjerice, *Možete li vraćati zajam* nego *Jeste li u mogućnosti vraćati zajam*. Isto tako, bolje je reći *Imate pravo što ste nas opomenuli* (a ne *U pravu ste...*) ili *Teretno vozilo nije imalo prednost* (a ne *nije bilo u prednosti*) (usp. Opačić 2009: 25).

d) *u stanju bankrota*; *u stanju depresije*; *u stanju rastrojenosti...*; *u procesu preobrazbe*; *u procesu učenja*; *u procesu izgradnje...*

U ovim primjerima imenice *stanje* i *proces* stoje uz imenice od kojih svaka već označava stanje i proces. Primjerice, *depresija* je *stanje*, odnosno opća prilika u kojoj se tko nalazi (usp. Anić 2003: 1470), dok je *učenje* proces, tj. ukupnost radnji koje se obavljaju da se dobije određeni rezultat (usp. Anić 2003: 1214).

e) *tijekom jeseni* → *ujesen*

Prema Aniću (2003) imenica *tijek* znači 'kretanje u vremenu, širenje, prostiranje i način kojim se što razvija ili zbiva' (Anić 2003: 1591), a prijedlog *tijekom* predstavlja 'u tijeku čega (tijekom rata); za vrijeme čega; za (čega)' (ibid.). U frazeologiji se susrećemo s izrazom *tijekom* (čega) s vremenskim značenjem. Dulčić (1997), raspravljajući o nazivima imenica *tijek* i *tok*, upozorava na često nepotrebnu uporabu prijedloga *tijekom*. Spominje novinare i izvjestitelje od kojih možemo čuti pleonastične izraze poput *tijekom današnjeg dana*, *tijekom sutrašnje sjednice*, *tijekom večernjih sati*, *tijekom ljetnih mjeseci*. Sve to može se reći ljepše, jasnije i kraće: *danas*, *na sutrašnjoj sjednici*, *večeras*, *ovoga ljeta* (usp. Dulčić 1997: 253 – 254).

O prijedlogu *tijekom* raspravlja se i u *Hrvatskome jezičnom savjetniku* (1999). Prijedlog *tijekom* nastao je popredloženjem instrumentala imenice te ima isključivo vremensko značenje. Ne preporučuje se uporaba prijedloga *tijekom* u svezama tipa *tijekom prošle godine* jer je zališan uz vremenski genitiv i vremenske priloge (usp. Hudeček; Mihaljević; Vukojević 1999: 193).

Maretić (1924) navodi da *tijekom prošle godine često smo ga vidjeli* “ne valja“. Norma hrvatskih vukovaca takve izraze smatra nepravilnima te umjesto njih preporučuju besprijedložne genitivne izraze (*tečajem čitave zime – prošle zime*), prijedložne izraze (*tečajem prošle godine – u prošloj godini*) ili priloge (*tečajem noći – noću*) (usp. Maretić 1924: 154).

4. 2. Stilistički pleonazam

Stilistički je pleonazam osviješten i namjeren te se smatra stilskom figurom. Krešimir Bagić (2010) naziva ga i pleonazmom u užem smislu koji stvara osviješteni govoreći subjekt. Retorički gledano, takav pleonazam nije govorna ili stilistička pogreška sve dok je u službi uvjeravanja primatelja stvaranjem odgovarajućih afektivnih učinaka (usp. Hrvatska enciklopedija, 18. 6. 2015.). Iz toga proizlazi da je stilistički pleonazam ekspresivan te funkcionalno obilježava iskaz suptilno ga dopunjujući.

4. 2. 1. Stilistički pleonazam kao stilska figura

Samo je stilistički pleonazam figura. Prema *Hrvatskoj enciklopediji* pleonazam se u retorici definira kao „postupak iz kojeg se izvode mnogobrojne figure iskaza (anadiploza; emfaza; gradacija; poliptoton) i figure mišljenja (antiteza; entimem; definicija; hijazam; parabola)“ (ibid.).

Kao stilska figura pojavljuje se u usmenoj poeziji gdje svojom estetskom ulogom naglašava rečeno te verifikacijski usklađuje stihove. Stilistički se pleonazam pronalazi u Ujevićevoj, Krležinoj i Maoševoj poeziji čije primjere navodi Krešimir Bagić (2010).

Tin Ujević, <i>Svakidašnja jadikovka</i>	Miroslav Krleža, <i>Ni med cvetjem ni pravice</i>	Antun Gustav Matoš, <i>Srodnost</i>
I biti slab, i nemoćan, i sam bez igdje ikoga, i nemiran i očajan.	Glavobolka, bogi cvet, glava zna od nje bolet...	Đurđić, skroman cvjetić, sitan tih i fin dršće, strepi i zebe kao da je zima...

Pleonastičan je stih i u uvodnim bliskoznačnicama pjesme *Jadikovka kamena* Jure Kaštelana: *Vratite me u gromade, u klisure, u spletove gorja.*

Gromadama, klisurama i spletovima gorja lirski subjekt naglašava želju za povratkom u simbolički zavičaj. Gradacijski poredanim bliskoznačnicama ritmizira se tekst i pribavlja mu se patos.

U poeziji ništa nije prepušteno slučaju pa tako ni pleonastičnost. Njezina uloga nije puko ponavljanje značenja, nego oblik finoga nijansiranja, podcrtavanja lirskoga ja i estetizacije iskaza. U prozi i drami pleonazam se može pojaviti kao element govorne karakterizacije lika, dok se u razgovornim formulama pojavljuje za izricanje bliskosti, npr. *Sjedni si malo, popij si nešto* (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 44).

Isto tako, u razgovornome jeziku često dolazi do dodavanja zamjenice *se* glagolima koji nisu takva podvrsta povratnih glagola⁶. Tako se može čuti *razgovaram se s njim, više se uči, sjedni se*. Glagoli *razgovarati, učiti i sjesti* nisu povratni glagoli, stoga rečenice treba oblikovati izostavljanjem zamjenice *se*.⁷ Stjepko Težak (2004) spominje kako se u novije doba ne preporučuje uporaba glagola *razgovarati* s povratnom zamjenicom. Umjesto *Mi se razgovaramo* valja upotrijebiti *Mi razgovaramo* (usp. Težak 2004: 129).

No Maretić (1924) uz glagol *razgovarati* navodi da „nije dobro bez riječce *se*, na pr: *ja sam s njima o tom razgovarao*; bolje: *razgovarao sam se*“ (Maretić 1924: 123).

Ivo Škarić (2003) piše o pleonazmu kao figuri riječi. Definira ga kao suvišnu uporabu riječi kojoj je značenje već sadržano u drugoj te ga određuje kao stilsku pogrešku navodeći primjere *u vremenskom razdoblju, najoptimalniji, nužno potrebno* i sl. Kada se pleonazam upotrijebi kako bi se pojačao izraz, postaje stilaska figura kao u primjerima: *Vidimo sam to svojim vlastitim očima. Ubio ga je namrtvo. Ustani na noge!* (usp. Škarić 2003: 138).

Bernardina Petrović (2005), pišući o retoričkim figurama riječi, pleonazme uvrštava u figure riječi te ih definira kao suvišnu uporabu riječi kojoj je značenje sadržano u drugoj riječi (usp. Petrović 2005: 50).

Pleonazam kao stilsku figuru određuje i Milivoj Solar (2006). Prvotno se smatrao pogreškom u retorici koja se sastojala od gomilanja riječi istoga sadržaja, a potom se počeo

⁶ Dulčić 1997: 358 Glagoli sa *se* kazuju da su subjekt i objekt radnje istovjetni, da se radnja koja polazi od subjekta opet na njega vraća ili nastaje u samome subjektu kao njegovo stanje (*počešljati se, oblačiti se, zaključati se*). (usp. Dulčić 1997: 358)

⁷ Valja napomenuti da se u tom jezičnom savjetu umjesto zamjenice *se*, navodi čestica *se*, što nije pravilno.

rabiti u smislu pjesničke „figure jer u pjesništvu gomilanje riječi koje su u običnom govoru istoznačne može izazvati poseban dojam zato što dobivaju dodatna značenja i ne djeluju suvišno“ (Solar 2006: 218).

S obzirom na to da su namjerni, stilistički pleonazmi ne podliježu normativnoj prosudbi. U kategoriju pleonazama koji nisu sporni s normativnoga stajališta ubrajaju se i onomastički pleonazmi i frazeološki pleonazmi (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 43). U istu kategoriju ulaze i pleonazmi koje norma zahtijeva, poput *s obzirom na to da, bez obzira na to što, upozoriti na to da*.

4. 3. Frazeološki pleonazmi

Frazeološki pleonazam toliko je blizak stilističkome pleonazmu da se katkada smatra njegovom podvrstom. U njemu se, također, gomilaju istovrsne riječi kako bi se naglasilo njihovo značenje. Ne podliježe normativnoj prosudbi pa se ne smatra jezičnom pogreškom. Simeon (1969) spominje da postoje sveze sinonimnih riječi koje su toliko uobičajene da se ne doživljavaju kao dvije riječi već kao jedna. Takve su sveze, na primjer, *slika i prilika* svoga oca, *tuga i žalost, jad i čemer, čast i poštenje, strah i trepet, bez kraja i konca, ni traga ni glasa*. Takve se pleonastične konstrukcije dobivaju zbog sinonima i semantičke podudarnosti među članovima frazeološkoga para. U tim pleonastičnim konstrukcijama „članovi frazeološkoga para imaju posve isto denotatsko značenje, a međusobno se mogu razlikovati samo po ekspresivnoj i/ili stilskoj konotaciji: *povuci-potegni, nema ni kraja ni konca, huka i buka, bruka i sramota, vratiti milo za drago...*“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 44 – 45).

Ivan Marković (2009) spominje pleonastične konstrukcije *znati znanje, ne časiti ni časa, čudom se čuditi* (Marković 2009: 235) koje možemo definirati kao frazeološke pleonazme u kojima glagol ima dopunu semantički sadržanu u sebi.

Najbolji se primjer frazeološkoga pleonazma nalazi u rečenici s kojom se često susretalo u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju: *Nije znanje znanje znati, već je znanje znanje dati*.

4. 4. Onomastički pleonazam

Onomastički pleonazam nastaje „kao posljedica dvojezičnosti u pojedinim sredinama prevođenjem stranoga elementa domaćim“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 45). Primjeri koji se navode uz takvu vrstu pleonazma jesu *Punta Ertec* (rt rt), *Luka vala* (uvala uvala) te dvojezični obiteljski nadimak *Sorić Gluho*, što bi u prijevodu značilo gluhi glušac.

Takvi se pleonazmi promatraju sa stajališta jezika. Pitanje je mogu li se smatrati pleonazmima s onomastičkoga stajališta jer služe jednoznačnomu označivanju pojedinoga zemljopisnog referenta ili osobe (usp. *ibid.*)

U istraživanome korpusu jezičnih savjetnika nije zabilježen onomastički pleonazam.

4. 5. Obvezatan i fakultativan pleonazam

Nadalje, pleonazmi po svojoj prirodi mogu biti obvezatni i fakultativni (stilski) (usp. *ibid.*). Obvezatan pleonazam uvjetovan je jezičnim sustavom ili normom. Kao takav pojavljuje se u sustavima sročnosti, nekim konstrukcijama glagolskoga upravljanja te dvostrukog nijekanja (npr. *nikada nije*). Primjer *plava haljina* sadržava dvostruku obavijest o ženskome rodu, nominativu i jednini te se zbog toga susrećemo s „udvajanjem gramatičkih značenja imenice u riječima ovisnima o njoj“ (*ibid.*: 43). U glagolskom upravljanju *spustiti se s drveta* dolazi do „udvajanja prostornih značenja glagolskih prefikasa u prijedlozima“ (*ibid.*) pa se zbog toga taj primjer smatra obvezatnim pleonazmom (usp. *ibid.*).

Fakultativan, odnosno stilski pleonazam uvjetovan je ekspresivnim ciljevima iskazivanja. Nastaje „kako bi se pojačalo temeljno značenje, kako bi se značenje posebno naglasilo ili kako bi se osiguralo da je značenje pravilno shvaćeno“ (*ibid.*). Njime se smanjuje buku u komunikacijskome kanalu ili se posebno naglašava koji element, npr. *Ja govorim* (umjesto *govorim*).

Raspravljajući o gramatičkim pitanja u jezičnome savjetniku *Govorimo hrvatski* (1997), navodi se i jedan od najreprezentativnijih pleonastičnih primjera: *Ja govorim*. S obzirom na to da se s tom rečenicom gotovo svakodnevno susreće u govornoj komunikaciji, potrebno je objasniti što ju čini pleonazmom. U tome iskazu zamjenica *ja* je nepotrebna. U glagola se kategorizacija lica morfologizirala, tj. dobila svoj morfološki izraz u nastavku, iako sinkretički s kategorijom broja. Tako je u nastavcima sintetičkih oblika prezenta *mislim, govorim, gledam,*

vidim sadržana i oznaka lica. Stoga oznaku lica koja je sadržana u nastavku nije potrebno udvajati dodavanjem lične zamjenice *ja*. *Ja* je, dakle, u sintagmi *ja mislim* suvišno kao oznaka lica (usp. Dulčić 1997: 385).

5. PLEONASTIČNI IZRAZI I STANDARDNOJEZIČNA VIŠEFUNKCIONALNOST

Kada se govori o hrvatskome jeziku, valja se prisjetiti temeljne definicije standardnoga jezika koja kaže da je to autonoman vid jezika, svjesno normiran i višefunkcionalan te stabilan u prostoru i elastično stabilan u vremenu. Posebno će se posvetiti pozornost višefunkcionalnosti jezika prema kojoj je standardni jezik raslojen na funkcionalne stilove jer mora biti osposobljen tako da se njime moguće služiti u funkcionalno različitim situacijama.

Hrvatski standardni jezik na jedan način funkcionira u znanosti, na drugi u uredu, treći u novinama, na radiju i televiziji, četvrti u književnosti i na peti u svakodnevnome govoru. Iz toga proizlaze njegovi funkcionalni stilovi: znanstveni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, književnoumjetnički te razgovorni. S obzirom na broj funkcionalnih stilova, zaključujemo da svaki svoje zakonitosti. To znači da narušavanje zakonitosti jednoga funkcionalnog stila ne podrazumijeva narušavanje zakonitosti drugoga. Ako je koja pojava greška jednoga stila, ne znači da se ista pojava mora smatrati greškom drugoga. Iz toga proizlazi da se greška jednoga funkcionalnog stila ne mora izbaciti i iz drugoga i iz standardnoga jezika kao cjeline.

Obilježja se višefunkcionalnosti jezika navode kako bi se opravdala postojanost pleonazama u administrativno-poslovnome stilu. Josip Silić (2006) spominje da se pleonazmi u administrativno-poslovnome stilu, u kojemu su ujedno i najbrojniji, ne moraju promatrati isključivo kao pogreške. Pleonazmi su „jedna od pojava koja administrativno-poslovni stil čine administrativno-poslovnim stilom. Manom postaju tek kada ih zahvati inflacija, odnosno gomilanje jezičnih sredstava bez vrijednosti“ (Silić 2006: 38). Posebice postaju manom kada iz toga stila „uđu u ostale funkcionalne stilove i tako ‘onečiste’ standardni jezik kao cjelinu“ (ibid.).

Nadalje, Silić (2006) razlikuje *vidljive* i *nevidljive* pleonazme. *Vidljivi* su pleonazmi rezultat neznanja jezika te navodi primjere:

hemendeks s jajima (engl. *ham* = šunka, *egg* = jaje)

bečka vineršnicla (njem. *weiner* = bečki)

dječji kinderbet (njem. *kinder* = dječji)

najoptimalniji (lat. *optimus* = najbolji)

najminimalniji (lat. *minus* = najmanji)

cirka oko deset kilograma (lat. *circa* = oko)

biti nazočan (prisutan) na sjednici (biti nazočan = biti na)

na vrijeme od četiri godine (četiri godine = vrijeme)

no međutim (no = međutim)

gradonačelnik grada (načelnik grada = gradonačelnik)

zajednički suživot (suživot = zajednički život)

Nevidljivi su pleonazmi nesvjesni, primjerice:

u oblasti / na području / na polju društvenih znanosti (društvene znanosti = oblast / područje / polje)

u stanju rezignacije (rezignacija = stanje)

u vrijeme kad (kad = vrijeme)

pod uvjetom da (da = uvjet)

s namjerom da (da = namjera)⁸

S obzirom na to da su navedeni pleonazmi reprezentativni primjeri koji se u velikoj mjeri pojavljuju u standardnom jeziku, potrebno ih je detaljno objasniti u nastavku rada.

Silić (2006) pleonazme naziva „jednom od najtežih bolesti administrativno-poslovnog stila“ (Silić 2006: 68), no napominje da svaki pleonazam nije znak te bolesti. Mnogi pleonazmi, koje naziva *namjernima*, nešto su bez čega administrativno-poslovnoga stila ne bi bilo jer su oni njegova dužnost. Znak bolesti su namjerni pleonazmi „koji su vrlo često rezultat polovična ili slaba znanja jezika – i vlastitoga i stranoga“ (ibid.).

Jednakoga je mišljenja i Ivo Pranjković (1996) koji kaže da pleonazmi, „bez obzira na parazitsku narav, nisu nešto što treba izbjegavati i/ili smatrati pogrešnim u svim funkcionalnim stilovima. Naprotiv, oni su u funkcionalnim stilovima apstraktnijeg tipa posve obična i vrlo čest pojava, a pogrešnim treba smatrati samo pretjerivanje u njihovoj uporabi ili uporabu u funkcionalnom stilu kojemu oni nisu svojstveni“ (Pranjković 1996: 522).

Pojavu pleonazama objašnjava kao pojavu „širenja pojedinih imenskih konstrukcija novim imenskim (pleonastičnim) elementima, kojima je funkcija da preciziraju ili istaknu sadržaj poruke“ (ibid.: 521) te navodi primjere: *u oblasti politike, na području Dalmacije, u*

⁸ Više o primjerima pleonazama i njihovoj analizi bit će u nastavku rada.

domeni zakonodavstva, u sektoru turističke privrede, u sferi informiranja, na polju međunarodne suradnje.

S navedenim se mišljenima ne slažu autori jezičnoga savjetnika *Govorimo hrvatski* (1997). U višim stilovima⁹ standardnoga jezika uporabu nenamjernih pleonazama valja izbjegavati pa se o pleonazmima najviše govori u jezičnim savjetnicima. U spomenutom se savjetniku nalazi poglavlje o pleonazmima naslovljeno *Zalijosnice i prigljupnice*. O pleonazmima se govori kao o leksičko-semantičkoj¹⁰ i stilskoj značajki koja se često pojavljuje u pisanome i govorenome jeziku, a puristi ju uglavnom ocjenjuju negativno.

Pleonastične sveze ili pleonastične konstrukcije definiraju se kao sveze koje se sastoje od uglavnom dviju punoznačnih riječi koje se značenjski preklapaju. Riječ je o pojavi koja nije svojstvena samo hrvatskome standardnom jeziku nego je zabilježena i u drugim, nama bližim jezicima.

Čišćenje jezika od pleonazama odlika je purizma¹¹. (Klaić 1996, cit. pr. Dulčić 1997) *purizam* označava kao 'čistunstvo', odnosno kao težnju za jezičnom čistoćom. Purizam u pravilu predstavlja nešto pozitivno, no ako je pretjeran i prekomjerman, postaje negativan u jezičnom, moralnom i svakom drugom smislu. Težnja za jezičnom čistoćom trajno je obilježila hrvatski standardni jezik. Upravo standardni jezik ne podržava zalihost (redundanciju) pa samim time i pleonazme.

Osim poglavlja posvećena pleonazmima, primjeri te jezične pojave protežu se cijelim savjetnikom. Valja napomenuti da je *Govorimo hrvatski* (1997) savjetnik s najviše zabilježenih primjera te leksičko-semantičke i stilske značajke hrvatskoga standardnog jezika.

U tome se savjetniku spominju primjeri: *vremensko razdoblje, sići dolje, mala kućica, vratiti se natrag, popeti se gore, vremenski period, potencijalna mogućnost, uslužni servis, najminimalniji, najmaksimalniji*. U istome se savjetniku nalaze savjeti posvećeni pleonastičnim

⁹ Višim se stilovima hrvatskoga standardnoga jezika smatraju stilovi u kojima se norma strože poštuje. To su znanstveni i administrativni funkcionalni stil te obavijesni podstil publicističkog funkcionalnog stila. (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 52)

¹⁰ Marko Kovačević (1998) navodi da je „semantičko-leksička razina jezika najotvorenija i najgipkija, jer se upravo na njoj dodiruje jezik i izvanjezična zbilja. Tako jezik, čuvajući svoju sustavnu čvrstoću i relativnu nepromjenjivost i postojanost, može priopćavati nova iskustva i nove sadržaje. Tu leksičku kreativnost jezik postiže na tri načina: tvorbom novih riječi, posuđivanjem stranih i pridavanjem novih značenja starim riječima“ (Kovačević 1998: 146).

¹¹ Latinski *purus* znači 'čist' te su od te riječi nastale izvedenice *purist, puristički, purizam*.

konstrukcijama: *mrtvački lijes, administrativna kancelarija, no međutim, čak štoviše, cirka, oko, približno, jedno + brojevni prilog.*

Pleonazmi su jezična pojava koja je, prema nekim autorima, opravdana u administrativno-poslovnome stilu. No kao što je spomenuto, Silić (2006) navodi da je opravdanost njezine uporabe dozvoljena sve do onda kada ne uđe u druge funkcionalne stilove. Dubravka Sesar i Ivana Vidović (2000) proučavale su pojavu novogovora i usporedile ju sa stanjem u suvremenome hrvatskom standardnom jeziku, zaključivši svoj rad napomenom kako bi novogovor trebalo potražiti i u znanosti. Tim su radom nastojale pokazati kako se znanstveni stil uvelike približio administrativnomu. Iako ne pišu izravno o pleonazmima, navode da „novogovor operira relativno malim brojem glagola, naime, semantički besubjektan, depersonaliziran iskaz podrazumijeva poimeničenje (tzv. nominalizaciju) predikata“ (Sesar; Vidović 2000: 88). Primjeri koje navode su *postaviti pitanje, donijeti ocjenu, izvršiti procjenu, izvesti zaključak, postići dogovor, uzeti riječ.*

Karakteristike novogovora jesu i pretjerana uporaba sinonima, posebice tuđica u cilju hiperbolizacije koja često rezultira pleonazmima poput *pokreće inicijativu i imperativno zahtijeva uzajamnu suradnju.* (usp. *ibid.*: 90) Nives Opačić (2014) dodaje odlike novogovora *nemamo saznanja, osobno smatramo, odgovorno tvrdimo, nismo u mogućnosti, provedeno je u potpunosti, Nobelova književna nagrada* (usp. Opačić 2014: 80).

6. ANALIZA KORPUSA PLEONAZAMA U HRVATSKIM JEZIČNIM SAVJETNICIMA

Za potrebe ovoga rada sakupljani su pleonazmi iz jezičnih savjetnika koji su izlazili od 1924. do 2014. godine. Stariji jezični savjetnici nude samo primjere objašnjavajući ih *ne ovako – nego ovako* ili *bolje ovako*, dok noviji savjetnici navode zbog čega neka sveza riječi ne pripada normiranome standardnom jeziku.

Ova je analiza napravljena po uzoru na članak *Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku* (2011). Iz članka je preuzeta djelomična klasifikacija pleonazama, dok su primjeri isključivo iz korpusa jezičnih savjetnika.

Prikupljene se pleonazme može podijeliti prema formalnim (broj riječi, promjenjivost sastavnih elemenata), jezičnim (jezična razina, jezik podrijetla sastavnih elemenata), gramatičkim (gramatički ustroj) i semantičkim kriterijima (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 47).

Prema broju riječi pleonazmi se dijele na jednorječne, dvorječne i višerječne.

jednorječni pleonazmi	najoptimalniji, najminimalniji, najmaksimalniji, najprioritetniji, najglavniji, najzastupljeniji, sveukupno, dandanas, obadva
dvorječni pleonazmi	međusobna suradnja, loša mana, vremensko razdoblje, no međutim
višerječni pleonazmi	dati na znanje, područje društvene znanosti, kako i na koji način

Prema promjenjivosti sastavnih elemenata pleonazmi se mogu podijeliti na pleonazme koji imaju nepromjenjive članove i pleonazme koji imaju promjenjive članove. Prva tablica navodi pleonazme koji imaju stalnu formulu čiji se jedan član može označiti s x :

formula	primjer
x boje	crvene boje
x lik oblik	srcolik oblik
vršiti x	vršiti popravak
žena x ica	ženska* članica
mjesec x	mjesec siječanj

grad <i>x</i>	grad Zagreb
na vrijeme od <i>x</i> godine	na vrijeme od tri godine
u roku od <i>x</i> godine	u roku od tri godine
svi mogući <i>x</i>	svi mogući primjeri

Druga tablica prikazuje pleonastične sveze čiji se članovi mogu označiti gramatičkom kategorijom:

formula	primjer
<i>zamjenica</i> + glagol	ja govorim
<i>redni broj</i> + godina zaredom	treća godina zaredom
<i>redni broj</i> + po redu	treći po redu
<i>oko</i> + brojevni prilog	oko desetak
<i>cirka</i> + brojevni prilog na –ak	cirka desetak
<i>glagol</i> + <i>imenica istoga korijena kao glagol</i> ili <i>njoj sinonimna imenica</i>	pjevati pjesmu, darovati dar, darovati poklon, znati znanje ¹²
prethodno/već + <i>glagolski pridjev</i>	prethodno najavljen, prethodno spomenut
pojava + <i>glagolska imenica</i>	pojava zagađivanja, pojava vulgariziranja
proces + <i>glagolska imenica</i>	proces preobrazbe, proces učenja, proces izgradnje
stanje + <i>imenica</i>	stanje bankrota, stanje depresije, stanje rezignacije

Valja spomenuti i posebnu vrstu pleonastičnih sveza koja nastaje „gramatičkim podvostručivanjem“ (Zoričić 1998: 188). Naime, takva sveza nastaje kada se u istoj rečenici subjekt izriče imenicom, a zatim zamjenicom, npr. *Drugi, oni* su došli. *Vladimir Nazor, on* je napisao pripovijest Boškarina. *Suvremeni hrvatski pjesnici, oni* su...

Prikupljeni su pleonazmi analizirani prema jezičnim razinama. U jezičnim je savjetnicima pronađen jedan primjer morfološkoga pleonazma *skripte* koji opisuje Branka Tafra (2007). Pronađeno je najviše primjera sintaktičkih i semantičkih pleonazama.

¹² O ovakvim se primjerima govori u poglavlju o odnosu tautologije i pleonazma.

Korpus bi se pleonazama mogao razvrstati prema nekoliko osnovnih tipova:

morfološki pleonazam	pleonastični oblik	skripte
leksikološki pleonazam	tvorbeni	najoptimalniji, obrazovno-edukacijski, obadvoje, sveukupno, skoncentrirati se
	frazeološki	u slučaju
sintaktički pleonazam	pleonastična sveza	strašljiva kukavica, područje društvene znanosti
	pleonastični niz	tamni crni mrak
	pleonastična rečenica	Dođite živomu vrelu, izvoru radosti spasa.
semantički pleonazam		čak štoviše, međusobna suradnja, ponovni povrat

6. 1. Morfološki pleonazmi

Prema Hudeček; Lewis; Mihaljević (2011) morfološki pleonazmi „nastaju kad se preuzima koja riječ u množinskome obliku, a dalje se s njom postupa kao da je u jedninskome“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 50). Osim primjera *skripte*, koji je potvrđen u dva jezična savjetnika, u članku se navode i primjeri *Bad Blue Boys*, *McDonald'sovi restorani* te *keksi*.

Da množinski oblik imenice skripta glasi *skripta*, zabilježio je Radovan Vidović (1969). Umjesto rečenice *Jeste li nabavili nove skripte?*, valja pisati *Jeste li nabavili nova skripta?*. Navodeći samo primjer rečenice, Vidović ne objašnjava zašto je bolje upotrebljavati taj oblik imenice.

Imenicom *skripta* detaljnije se bavi Branka Tafra (2007). Dva se problema javljaju u vezi s tom imenicom: kojega je roda i broja i kako brojevnim riječima izreći količinu te imenice. Iako u razgovornome jeziku često čujemo *skriptu* kao imenicu ženskoga roda u jednini, prema sadašnjoj gramatičkoj normi ispravan je samo množinski oblik *skripta*. Umjesto *kupio sam skriptu*, valjalo bi reći *kupio sam skripta*. Posuđenica *scripta* u jednini glasi *scriptum*. Postoje i domaće imenice koje imaju samo množinske oblike, npr. *naočale*, *sanjke*, *novine*, *vrata*, *kliješta*,... Kao što bismo rekli *dvoja vrata*, tako bismo rekli i *dvoja skripta*. Takve imenice ne mogu stajati uz glavne brojeve, nego samo uz brojeвне pridjeve u množini: *jedna skripta* (usp. Tafra 2007: 78).

6. 2. Tvorbeni pleonazmi

Tvorbeni su pleonazmi zapravo jednorječni pleonazmi, tj. „tvorenice u kojima je isto značenje sadržano u tvorbenome formatu i korijenu riječi ili u domaćemu i stranome tvorbenom formatu“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 50). Zabilježeni jednorječni pleonazmi su *najoptimalniji* (*najoptimalnije*), *najminimalniji* (*najminimalnije*), *najmaksimalniji* (*najmaksimalnije*), *najprioritetniji*, *najglavniji*, *najzastupljeniji*, *sveukupan*, *dandanas*, *obadva* i *skoncentrirati se*.

Tvorbeni su pleonazmi posebno zanimljivi jer sve definicije pleonazama navode gomilanje riječi, mnogorječje, suvišne riječi i sl. Tim se primjerima dokazuje da pleonazam može biti i jedna riječ, odnosno da se u jednoj riječi može pronaći zalihost ili ponavljanje obavijesti.

Pleonazam koji se pronalazi u svim jezičnim savjetnicima, koji raspravljaju o toj jezičnoj pojavi, je *najoptimalniji*. Pridjev *optimalan* dolazi od latinske riječi *optimus* što znači ‘najbolji’. Kada se u hrvatskome jeziku pridjevima preuzetim iz latinskoga dodaje prefiks *naj*, dobijemo riječi poput *najoptimalniji*, *najminimalniji*, *najmaksimalniji*. Tvorenicu *najoptimalniji* Matković (2006) smatra „besmislicom jer nema boljeg od najboljeg“ (Matković 2006: 209). Kao besmisleni riječ navodi i *prioritet* koji, osim što se pogrešno upotrebljava u množini, također nerijetko dobiva prefiks *naj* pa se govori o *najprioritetnijim zadacima*, *najprioritetnijim poslovima* (usp. *ibid.*). Uz *najoptimalniji*, Radovan Vidović (1969) spominje i *najminimalniji*, *najglavniji* te *najzastupljeniji*. Kao razloge takve uporabe pridjeva navodi da se radi ili o nepoznavanju etimologije tuđica ili se svakodnevnom upotrebom gubi svijest o pravom značenju pa se značenjski svode na pozitiv (usp. Vidović 1983: 32).

Kada se raspravlja o gramatičkim pitanjima, nerijetko se u jezičnim savjetnicima nađu imenice *obadvojica*, *obadvije* te broj *obadva*. Svi jezični savjetnici raspravljaju o slaganju brojeva s imenicom u rodu, broju i padežu, ali nijedan ne označava navedene riječi kao pleonazme. Ljiljana Šarić (2008) pod natuknicom *obadva* upućuje na *oba* (Šarić 2008: 763) iz čega se zaključuje da je riječ o sinonimima. Tomo Maretić (1924) navodi da je bolje upotrebljavati *obadvaju*, *obadviju* te da se *obadva* sklanja kao i *dva* (usp. Maretić 1924: 70).

Pišući o sklonidbi brojeva, Zoričić (1998) kaže da *oba* i *obadva* znače “i jedan i drugi”, odnosno “i jedno i drugo”. Označavajući ih sinonimima ne uočava da je riječ o jednorječnome

pleonazmu u kojemu je sadržana zalihost. U višim stilovima hrvatskoga jezika *obadvojica*, *obadvije*, *obadva* valjalo bi zamijeniti s *obojica*, *obje*, *oba* (usp. Zoričić 1998: 148).

Prilog *dandanas* Maretić (1924) objašnjava riječima *danas*, odnosno *u današnjici* iz čega se zaključuje da je također riječ o jednorječnome pleonazmu u kojemu je *dan* suvišno te je sasvim dovoljno napisati *danas* (usp. Maretić 1924: 13).

Prilog *sveukupno* najčešće se rabi u računovodstvu označavajući zbroj rezultata u stavkama “ukupno”. „S obzirom na to da ima opravdanja za uporabu riječi u računovodstvu, tu nije riječ o pleonazmu.“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 56) Pridjev *sveukupan* označuje rezultat dobiven zbrajanjem više brojeva pa ni tada nije riječ o pleonazmu. Ako se *sveukupno* i *sveukupan* rabe izvan toga konteksta riječi, smatraju se pleonazmima.

6. 3. Frazeološki pleonazmi

Iako je o frazeološkim pleonazmima već bilo riječi, potrebno je navesti njegovu potvrdu u jezičnome savjetniku Maje Matković (2006). Matković uz frazeme veže riječ slučaj¹³ te navodi da „u reportažama, u kojima se teži zanimljivosti i živosti pripovijedanja te u kojima se prepoznaje autorska osobnost upotrebljavaju se frazemi *prepustiti / prepuštati što slučaju*, *pukim slučajem* i slično. I u drugim se novinarskim žanrovima upotrebljavaju takvi frazemi, no njih treba razlikovati od stilskih nezgrapnosti poput već navedenih (*za slučaj da*, *za svaki slučaj*, *u svakom slučaju*)“ (Matković 2006: 144).

6. 4. Sintaktički pleonazmi

Sintaktički su pleonazmi najčešći pleonazmi u istraženome korpusu. Najviše je zabilježeno dvorječnih pleonazama, a u sljedećoj je tablici prikazan sintaktički ustroj najčešćih pleonastičnih sveza. Pleonastične sveze sastoje se od dvorječnih i višerječnih pleonazama.

imenica + imenica	ženska članica, mjesec ožujak, grad slučaj*
imenica + imenica G	gradonačelnik grada, oblast politike, domena zakonodavstva, sfera informiranja, godine

¹³ Više o *slučaju* u sintaktičkim pleonazmima.

	starosti, djelokrug rada, (na) blagdan Svih svetih
imenica + glagolska imenica	čulo pipanja
imenica + pridjev + imenica G	područje društvene znanosti, sektor turističke zajednice, polje međunarodne suradnje
pridjev + imenica	mrtvački lijes, administrativna kancelarija, smrtno mrtvilo, strašljiva kukavica, bijeli snijeg, ostvarena realizacija, vremensko razdoblje, bečka vineršnicla, dječji kinderbet, zajednički suživot, mala kućica, vremenski period, glazbena skladba, glazbeni koncert, loša mana, potencijalna mogućnost, jednaki ekvivalent, realna mogućnost, uslužni servis, kratak trenutak, očna optika, posebna specifičnost, tamni mrak, jedna te ista metoda, rana zora, crvena krv; briačka radnja; frizerski salon
zamjenica + glagol	ja govorim
glagol + imenica	darovati dar, darovati poklon, pjevati pjesmu, svirati svirku, letjeti zrakom
glagol + (glagolska) imenica	postaviti pitanje, donijeti ocjenu, izvesti zaključak, postići dogovor, uzeti riječ, držati govor, pokrenuti inicijativu; provoditi kontrolu, provoditi istragu; izvršiti procjenu, vršiti potragu, vršiti izmjeru, vršiti rušenje, vršiti popis, vršiti popravak, vršiti posao, vršiti sječu; dati podršku, dati na znanje, dati si truda; imati želju
glagol + imenica A + glagolska imenica	obavljati poslove zastupanja, provoditi akciju prikupljanja
glagol + prilog	sići dolje, popeti se gore, vraćati unatrag, provesti u potpunosti, porazgovarati zajedno

prilog + čestica	često puta
prilog + brojevni prilog	jedno desetak, oko desetak, cirka desetak oko približno desetak
prilog + glagol	osobno smatrati, odgovorno tvrditi, posebice odvojiti, aktivno sudjelovati, javno objaviti, pobjednički trijumfirati, opet ponoviti, brzo požuriti, unaprijed predosjetiti
prilog + pridjev	nužno potreban
prilog + pridjev + imenica	unaprijed određena osnova
prilog + glagolski pridjev trpni	prethodno spomenut
prilog + veznik	zato jer
prilog + prijedlog	zajedno s, istovremeno s, istodobno s
prijedlog + imenica	putem isplate kredita, putem nagodbe, putem ugovora, putem tekuće potrošnje, kroz povratnu informaciju, pomoću novih metoda; tijekom ljeta

S obzirom na to da je zabilježeno mnoštvo primjera sintaktičkih pleonazama, objasniti će se pojedini predstavnici svake grupe sintaktičkoga ustroja. Valja napomenuti da se pleonazmi s obzirom na različite kriterije podjele mogu analizirati na različite načine. Iako značenjsko opisivanje pleonazama koje slijedi više odgovara semantičkim pleonazmima, donose se pleonazmi koji su opisivani u jezičnim savjetnicima. Pojedini pleonazmi mogu pripadati i sintaktičkim i semantičkim pleonazmima.

6. 4. 1. Imenica + imenica

U jezičnim savjetnicima nije zabilježena identična formula koju nude Hudeček; Lewis; Mihaljević (2011): *žena xica*, nego je pronađena formula *ženska xica*. O tome primjeru piše Marko Samardžija (1993) navodeći da „nikako ne valja *ženska članica*, jer je tu riječ *ženska* potpuno suvišna (pleonazam), kao što bi bila i u izrazu *ženska radnica*“ (Samadržija 1993: 81). Ako bi se govorilo o društvu mješovitih članova, onda bi se mogao upotrijebiti izraz *ženski član*.

Jezični savjetnici, posebno stariji (od 1924. do 1998.), navode mnoštvo primjera riječi *slučaj*. Među stilskim nezgrapnostima u tekstovima, kako ih naziva Matković (2006), koji se ponavljaju godinama svakako je *slučaj*. U novinskim se tekstovima pronalazi sintagma *grad slučaj* koja se odnosi na grad u kojem se često događaju nerasvjetljeni zločini i pljačke, a u izvještajima se *slučaj* spominje umjesto drugih riječi pridonoseći gomilanju pleonazama u tekstu. Osim u sintagmama poput *grad slučaj*, nalaze se i izrazi *kao što je bio slučaj*, umjesto kojih je dovoljno reći *kao što je bilo*. Isto tako, umjesto *slučaja krađe automobila*, dovoljno je jasno kaže li se samo *krađa automobila*. Pojavljuju se i izrazi: *ni u kojem slučaju*, *u svakom slučaju*, *za svaki slučaj*, umjesto kojih se može upotrijebiti *svakako* (usp. Matković 2006: 143).

O tom slučaju piše i Maretić (1924) navodeći da je riječ slučaj germanizam (*Fall*) te da primjere *Baš je obratno bio slučaj sa mnom*, *u slučaju kiše valja zamijeniti Baš je obratno bilo sa mnom*, *ako bude kiša* (usp. Maretić 1924: 136).

Ne objašnjavajući zašto ne valja uporaba te riječi, Vidović (1969) navodi da umjesto primjera *Bio je slučaj da bi se vratio dva puta*, *Sa mnom ipak nije bio taj slučaj*, *U slučaju vašeg odbijanja*, *Ta se žila u svakom slučaju sastoji od*, *U čestom broju slučajeva nemoguće je postići da valja upotrijebiti Katkad bi se vratio dva puta*, *Sa mnom ipak nije bilo tako*, *Ako odbijete*, *Ta se žila sastoji od*, *Često se ne može postići da* (usp. Vidović 1969: 152 – 153).

Ilija Protuđer (1998) također upozorava na nepravilnu upotrebu *slučaja*. Primjere *U slučaju snijega nećemo doći* i *U slučaju da ga susretneš, ti ga pozdravi*, treba zamijeniti sa *Zbog snijega nećemo doći* i *Susretneš li ga, ti ga pozdravi* (usp. Protuđer 1998: 89). Valja primijetiti da u drugome primjeru dolazi do gramatičkoga podvostručivanja, tj. nepotrebnoga navođenja zamjenice *ti* jer se iz prvoga dijela rečenice *susretneš li ga*, saznaje da se radi o 2. licu jednine.

Dakle, u svim je primjerima *slučaj* zalihosna riječ koju zbog gomilanja obavijesti ne valja upotrebljavati u hrvatskome standardnom jeziku.

6. 4. 2. Imenica + imenica G

Primjeri poput *u oblasti* / *na području* / *na polju društvenih znanosti* prema Josipu Siliću (2006) pripadaju administrativno-poslovnome stilu. Naime, dolazi do uporabe imenica *područje*, *oblast*, *polje*, *sfera*, *domena*, *plan* uz imenice koje već znače područje, oblast, polje, sfera, domena, sektor, plan, npr. *u području znanosti*, *u oblasti zdravlja*, *na polju zaštite ljudskih*

prava, na planu preraspodjele osobnog dohotka, u sferi državne sigurnosti, u domeni politike, u sektoru priređivanja (usp. Silić 2006: 67). Pranjković (1996) navodi da je riječ „o procesu proširivanja pojedinih imenskih konstrukcija novim imenskim (pleonastičnim) elementima kojima je funkcija da preciziraju ili istaknu sadržaj poruke“ (Pranjković 1996: 521).

Na pogrešnu upotrebu riječi *oblast* upozorava i Dulčić (1997). *Oblast* je riječ koja je promijenila značenje tijekom hrvatske jezične povijesti. Ta riječ potječe iz praslavenskoga jezika u kojemu je **obvast* značila ‘vlast, oko vlasti’. Kao takvu bilježi je i Bogoslav Šulek u *Trojezičniku znanstvenog nazivlja* gdje *oblast* definira kao ‘poglavarstvo, vlast’ te otuda sintagme *državna oblast, zakonodavna, sudna i ovršna --, središna --*. U hrvatskome je jeziku riječ *oblast* dobila tri značenja: 1. administrativne jedinice – u tom značenju bolje je rabiti riječ *okrug*, 2. teritorij, područje, 3. grana znanosti (*oblast filozofije, znanstvena oblast*). Za druga dva značenja bolje je rabiti hrvatsku riječ *područje*, dok je samo u trećem bolje hrvatsko *grana* ili internacionalizam *disciplina* (usp. Dulčić 1997: 213).

Uvodeći nas u svoj savjetnik *Kako ne valja – kako valja pisati* (1969), Radovan Vidović spominje da jezik administracije proširenošću i važnošću nameće svoje značajke koje sve jače prodiru u ostala područja hrvatskoga standardnog jezika. Savjetnik, čiju većinu čine pleonastične sveze, postao je „oružje u ratu s jezičnom nekulturom, s onom stvarnom nepismenosti koju formalno ne registrira nikakva statistika, ali koja je prepreka svakoj pravnoj civilizaciji“ (Vidović 1969: 7).

O *blagdanu Svih svetih* piše Maja Glušac (2013) opisujući pleonazme u izrazima vremenskoga značenja. Postoje pleonazmi čijim izostavljanjem dolazi do promjene izraza. „Akuzativni izrazi s prijedlogom *na* određuju točno vrijeme nekoga događaja, a određuju se značenjem prostorne temporalnosti. U tim se izrazima javljaju imenice koje znače dan u koji se nešto slavi ili obilježava. U takvim je izrazima pleonazam imenica *dan (blagdan)*, a njezinim izostavljanjem dolazi do promjena: imenica koja označuje dan koji se nešto slavi ili obilježava, a koja je bila u genitivu u ulozi nesročnoga atributa uz imenicu *dan*, vezivanjem izravno uz prijedlog *na* javlja se u akuzativu (*na dan Božića – na Božić*).“ (Glušac 2013: 13) Tako u primjeru *Svi poštanski uredi na blagdan Svih svetih bit će zatvoreni* treba glasiti *Svi poštanski uredi na Svi svete bit će zatvoreni*.

6. 4. 3. Imenica + glagolska imenica

Primjer koji sadrži svezu imenice i glagolske imenice zabilježen je u Protuđerovu savjetniku *Pravilno govorim hrvatski 2* (1998). *Čulo pipanja* pleonastična je sveza jer *čulo* označava osjetilo (vida, sluha, opipa, okusa i mirisa), dok glagolska imenica *pipanja* dolazi od imenice *opip* koji znači 'osjetilo dodira, doticanje'. Stoga Protuđer savjetuje da umjesto rečenice *Slijepci imaju izraženo čulo pipanja*, treba rabiti *Slijepci imaju izražen opip* (usp. Protuđer 1998: 120).

6. 4. 4. Pridjev + imenica

Najbrojniji primjeri pleonazama zabilježeni su u svezi pridjeva i imenice. Jezični savjetnici, koji se premda samo usporedno bave pleonazmima, najviše pozornosti posvećuju takvoj pleonastičnoj svezi.

U savjetniku *Govorimo hrvatski* (1997) spominju se dvije pleonastične sveze: *mrtvački lijes* i *administrativna kancelarija*. „Gramatički gledano, u izričaju *mrtvački lijes* obje su riječi ispravne, no izričaj kao cjelina nije korektan. Pridjev *mrtvački* odnosi se na mrtvace te u izričaju *mrtvački lijes* nije potreban jer se u *lijes* ne polaže nitko drugi nego samo mrtvac. To je danas prvo značenje riječi *lijes* pa uz nju nije potreban nikakav pridjev. Zato je u tom slučaju *mrtvački* značenjski zalihostan, nepotreban pridjev.“ (Dulčić 1997: 434) Isto tako, u svezi *administrativna kancelarija* obje su riječi gramatički pravilne, ali značenjska je veza zalihosna. I *administracija* i *kancelarija* riječi su latinskoga podrijetla. „Imenica *administracija* dolazi od latinske riječi *administratio* i znači 'uprava, upravljanje; činovništvo, vlada'. U suvremenome hrvatskom jeziku jedno od značenja jest dio poduzeća u kojemu se obavljaju uredski poslovi. *Kancelarija* dolazi od latinske riječi *cancelli* što znači 'rešetka, ograda, pregrada'. Danas *kancelarija* predstavlja 'ured, pisarnicu'. Od imenice *administracija* načinjen je pridjev *administrativni*. Kada se *administrativni* koji znači 'uredski' i *kancelarija* u značenju 'ured' spoje zajedno, onda pleonastična sveza *administrativna kancelarija* znači *uredski ured*.“ (ibid.: 435)

Sveza riječi *ostvarena realizacija* također je pleonastična jer *realizacija* ujedno znači 'ostvarenje, ostvaraj'. Vidović (1969) bilježi da nije pravilno reći *realizacija ciljeva ostvarit će se*, nego valja reći *ciljevi će se ostvariti* (usp. Vidović 1969: 147).

Izrazi poput *brijačka radnja* i *frizerski salon* (ili *brijačko-frizerska radnja*) zabilježeni su u *Jezičnom purizmu u NHA* (1993). Među sastavnicama *brijačka*, *frizerski* i *salon* postoji odnos hiponim i hiperonim kojim će se baviti u semantičkoj podjeli pleonazama. Samardžija se u tom savjetniku izričito bori protiv riječi *radnja* te smatra da navedene izraze s tom riječi treba ukloniti i zamijeniti kojom prikladnijom hrvatskom riječi. Tako umjesto *brijačka radnja* predlaže *brijačnica*, a umjesto *frizerski salon* *češljaonica*. Osim toga, zabilježen je i primjer *vozna karta* koji treba zamijeniti hrvatskom riječi *voznica* (usp. Samardžija 1993: 73, 96, 123). Kao pleonazme navodi i sveze *glazbena skladba* te *glazbeni koncert*.

6. 4. 5. Glagol + imenica

O svezama riječi u kojima se pojavljuju glagol i imenica već je bilo spomena. Sveze poput *darovati dar* (*poklon*), *pjevati pjesmu* tautološkoga su karaktera. Posebno su zanimljive imenice *dar* i *poklon* o kojima se i danas govori. Raspravljajući o nazivoslovnim pitanjima, Dulčić (1997) navodi da prvotno značenje imenice *dar* glasi 'ono što tko kome da, daruje'. Drugo joj je značenje 'prirodna sposobnost, talent' kao u sintagmama *pjesnički dar* ili *dar govora*. Nadalje se navodi da je dosta izvedenica prema imenici *dar* potvrđeno još u 14., 15. i 16. stoljeću. A danas se u rječnicima *dar* definira svojim sinonimom, imenicom *poklon*. Imenica *poklon* drukčijeg je korijena. Prema *Akademijinu rječniku* postoji nekoliko značenja. Prva skupina značenja izvedena je od glagola *pokloniti se* kojim se označuje pokret tijelom kojim se pokazuje čast, štovanje te se riječ *poklon* rabila u značenju časti, štovanja te pozdrava. Takva značenja te imenice pronalazimo još u Marulića i Zoranića. Drugo je značenje istovjetno značenju imenice *dar* te je ono potvrđeno u Mikaljinu i Della Bellinu rječniku. Tijekom povijesti jezika imenica *poklon* razvijala je svoja značenja. *Poklon* je označivao pokret tijelom sagibanje kao iskazivanje časti, štovanja komu. Dajući što kojoj osobi, često joj iskazujemo štovanje, uvažavanje pa se u toj značenjskoj komponenti približuje prvotno značenje riječi *poklon* današnjem značenju, istoznačnu značenju riječi *dar* (usp. Dulčić 1997: 144).

Dakle, da se živi u doba kada se *poklon* rabio isključivo u značenju časti, štovanja i pozdrava, danas se sintagma *darovati poklon* ne bi smatrala pravim pleonazmom.

Da se radi o sinonimima potvrđuje nam i Brabec (1982) koji navodi rečenicu „Djeci ćemo pokloniti darove ili darovati poklone, da se lektori ne dvoume“ (Brabec 1982: 130). Kao sinonime označava ih i Šarić (2008), a s takvim se mišljenjem slaže i Zoričić (1998) koji

spominje da i „dar i poklon u hrvatskom jeziku mogu značiti predmet ili vrijednost što se komu daruje“ te dodaje da „stilski, povijesni i tradicijski razlozi određuju kada je koju od njih najbolje upotrijebiti“ (Zoričić 1998: 225).

6. 4. 6. Glagol + glagolska imenica

Pleonazmima su se odredile i sveze poput *postaviti pitanje*, *izvesti zaključak*, *dati podršku* umjesto kojih bi valjalo rabiti *pitati*, *zaključiti*, *podržati*. U Maretićevu se savjetniku (1924) navodi da je umjesto *držati govor* bolje *govoriti* pa se iz toga primjera zaključuje da sveze riječi poput glagol + imenica nisu bile prihvatljive ni prije devedeset godina.

6. 4. 7. Glagol + glagol

Jedan od primjera što navode gotovo svi jezični savjetnici govoreći o pleonazmima je *sići dolje*. Najopširnije se opisuje u *Govorimo hrvatski* (1997) gdje se navodi da glagol *sići* znači ‘idući odozgor stići dolje, dospjeti na niže mjesto’, odnosno približno isto što i glagol *spustiti se*. Prilog *dolje* uz glagol *sići* značenjski je potpuno zališan jer taj glagol znači samo kretanje na dolje (usp. Dulčić 1997: 433). Iz istog su razloga pleonastične veze i *vratiti se natrag* ili *popeti se gore*.

O svezi *vratiti (se) natrag* govori Težak (2004). Rečenica *Ponovno se moram vraćati unatrag kao rak da bih došao dolje* nije normativno ispravna. „Riječ je dakle o vraćanju, tj. kretanju unatrag. Prerevni ispravljač školskih zadaća ili marljivi lektor jezičnostandardnih tekstova, neosjetljiv za značenjske tančine i stilske razloge, u navedenoj bi rečenici izbrisao *unatrag*, kao pleonazam, jer vraćati se znači *ići* natrag pa je taj dodatak povratnom glagolu samo suvišno gomilanje riječi.“ (Težak 2004: 57)

Iako se objasnilo zašto su navedene sveze pleonastične, valja objasniti i još jedan jezični problem s kojim se susreće svakodnevno. Dulčić (1997) navodi da se često u tramvajima i autobusima čuje pitanje *Silazite li dolje?*. Osim što je rečenica pleonastične konstrukcije, uočava se i još jedno općejezično pitanje koje valja objasniti kako bi se rečenica napisala u potpunosti u skladu sa standardnim hrvatskim jezikom. Glagol *silaziti* ima značenje ‘idući odozgo stizati dolje’. Sinonim glagola glasi *spuštati se*, a antonim *penjati se*. Tako primjerice, *penjemo se na planinu* i *silazimo s planine*. Isto tako, *penjemo se i silazimo stubama*. Glagol

izlaziti ima značenje 'kretanjem napustiti unutrašnjost čega, pojaviti se iz kakva prostora'. Antonim glagola glasi *ulaziti*. *Izlazimo iz vlaka, tramvaja, sa stadiona*. Glagolski par *ulaziti – izlaziti* ima smjer *unutra – van*, a glagolski par *penjati se – silaziti* smjer *gore – dolje*. Slaganje glagola razlikuje se u padežima: *silazi se s čega*, a *izlazi se iz čega*.

Da bi se moglo s čega sići, mora se na to popeti. A budući da se u tramvaj ili autobus ulazi, iz njih se može samo izaći (usp. Dulčić 2007: 63). Iako je razriješena nedoumica između glagola *silaziti* i *ulaziti*, kada bi se prema spomenutome jezičnom savjetu reklo *izaći iz tramvaja*, izraz ne bi bio u skladu s normom standardnoga jezika. Naime, na *Hrvatskom jezičnom portalu* glagol *izaći* upućuje na natuknicu *izići* čija definicija glasi „kretanjem napustiti unutrašnjost čega, pojaviti se iz zatvorenog prostora“ (Hrvatski jezični portal, 18. 6. 2015.). Stoga bi izraz trebao glasiti *izići iz tramvaja*.

6. 4. 8. Prilog + prilog

Kao i prethodni primjeri, pleonastična sveza *često puta* spominjana je u većini savjetnika. Prema Aniću (2003) pridjev *čest* znači 'koji se ponavlja ili na koji nailazimo u kratkim vremenskim razmacima' (Anić 2003: 163). Prilog *često* odgovara na pitanje 'kako' te mu definicija glasi 'tako da se ponavlja u kratkim vremenskim razmacima (*često se prehladim*)' (ibid.). Pleonazam *često puta* odgovarao bi na pitanje *koliko puta?*

Prema ovome odgovoru zaključuje se da prilog *koliko* zamjenjuje prilog *često*. No prilog *koliko* odnosi se na količinu, za razliku od priloga *često* koji se ne odnosi na količinu ponavljanja, nego na stupanj ponavljanja, tj. na jakost ponavljanja.

Druga sastavnica pleonastične sveze jest riječ *put*, *puta* koji u priloškoj službi označava 'u vezi s glavnim brojevima, većima od dva, i s drugim riječima za količinu pokazuje ponavljanje radnje' iz čega proizlazi *dva puta*, *deset puta*, *mного puta*. Prilog *mного*, koji opisuje količinu, u Anićevu rječniku definira se ovako: 'u velikom broju, u velikoj količini' (Anić 2003: 766). Stoga bi, umjesto *često puta*, valjalo reći *mного puta*, što može značiti da je nešto bilo i *često* (usp. Dulčić 1997: 83).

Zanimljivo je da Maretić (1924) uz prilog *često* navodi svezu *često puta* iz čega se zaključuje da je u jeziku prve polovice 20. stoljeća takav izraz bio prihvatljiv (usp. Maretić 1924: 8). Pozornost valja obratiti i na prilog *mного* koji Maretić (1924) dovodi u svezu s riječima *prekratko*, *preteško* pa bi izraz trebao glasiti *mного prekratko*, *mного preteško* te

savjetuje izbacivanje riječi *mnogo*. Potvrde takvih izraza nisu pronađene u novijim jezičnim savjetnicima (usp. *ibid.*: 56).

Kao pleonastičnu svezu *često puta* bilježe i Težak (1990) i Vidović (1969) koji predlažu korištenje samo priloga *često*. Kada govori o stilskim dvojbama, Protuđer (1998) navodi da je izraz *često puta* „preobilan“. Taj primjer izdvaja kao najspominjaniji, a uvukao se ne samo u razgovorni jezik, već i u sve priopćajnice, što nije dopustivo (usp. Protuđer 1998: 85).

6. 4. 9. Prilog + brojevni prilog

U jezičnim se savjetnicima često susreće s primjerima poput *oko dvadesetak, cirka desetak, jedno tridesetak* i sl.

„Procijenjenu približnu vrijednost neke veličine možemo izraziti na nekoliko načina, ali ne i njihovim kombinacijama. Za izražavanje približnosti neke veličine koristimo se priložima i prijedlozima poput *desetak, oko, cirka*. Na primjer, možemo reći da je neki razgovor potrajao *desetak* minuta. Približnost je izrečena prilogom *desetak*. Isto tako možemo reći da je udaljenost dvaju mjesta *oko deset* kilometara. U ovome je slučaju približnost izrečena prijedlogom *oko*. No kad bismo rekli da je napisano *oko desetak* stranica teksta, upotrijebili bismo pleonazam kojim zapravo kažemo da je napisano *oko oko desetak* stranica teksta.

Približnost možemo izraziti i prijedlogom *cirka* koji je došao iz latinskoga jezika te je istoga značenja kao i prijedlog *oko*, stoga bismo ga trebali izbjegavati u rečenicama poput *Materijalna šteta iznosila je negdje cirka oko sto devedeset tisuća kuna.*“ (Dulčić 1997: 437)

Kada opisuje približnice, Zoričić (1998) navodi i izričaje *oko dvadesetak, oko stotinjak, cirka desetak* „koji nisu osobina dobra stila ni dokaz sigurna poznavanja hrvatskoga književnog jezika“ (Zoričić 1998: 184). Takvi se skupovi sastoje od priloga *oko (cirka)* i brojevnice na *-ak* te kazuju približnu količinu nečega. Ako se upotrijebe zajedno u rečenici, „nastaju veze dviju približnica, dviju punoznačnih riječi koje se obično razlikuju, a značenjski preklapaju“ (*ibid.*). Njima se, zapravo, kazuje dvaput isto.

Pišući o kolebanjima brojeva Brabec (1982) spominje da „kolebanja ima i kod kazivanja neodređene količine. To se vrši dodacima *jedno, neki, oko: Kupili smo jedno deset kila šećera, nekih deset litara ulja, oko dvadeset kila brašna*. To isto kazuje se i imenicama na *-ak: desetak, dvanaestak, dvadesetak: Kupili smo desetak kila šećera*. Griješimo kad taj način udružujemo s

onim jer se tako dvaput kazuje isto.“ (Brabec 1982: 67). Zanimljivo je uočiti da pri objašnjavanju pleonazama u svezi priloga i brojevne imenice, upotrebljava jedan od tipičnim pleonazama – *vrši*.

6. 4. 10. Prilog + glagol

Postoje pleonastične sveze priloga i glagola koje su u potpunosti besmislene. Zabilježen je primjer *posebice objasniti* koji je pleonastičan zato što *posebice* zapravo znači pojedinačno, pojedince, odvojeno, svaki zasebno. U prijevodu bi pleonastična sveza glasila *odvojeno odvojiti*. Takve sveze bilježi Vidović (1983), npr. *Aktivno je sudjelovao u radu naše komisije*, navodeći da treba reći ili *aktivno* ili *sudjelovao* jer ako je sudjelovao, onda je i bio aktivan, inače nije sudjelovao. Isto tako, u rečenici *Kad zauzme grad, on će pobjednički trijumfirati* navodi da je prilog *pobjednički* suvišan. Prema *Hrvatskome jezičnom portalu* imenica *trijumf* označava „svečan ulazak pobjednika u antičkom Rimu kao najveća počast koja se iskazivala pobjedniku u ratu; svečanost u slavu pobjede“ (Hrvatski jezični portal, 18. 6. 2015.) U rečenici je uočeno gramatičko podvostručivanje, odnosno nepotrebna uporaba zamjenice *on*.

6. 4. 11. Prilog + pridjev

U ranijem savjetniku (1969) Vidović navodi primjer *neophodno potreban*. Umjesto te sveze preporučuje upotrebu priloga *nužno* ili svezu *svakako potreban* (usp. Vidović 1969: 33).

Prema Šarić (2008) *neophodan* znači ‘bitan, hitan, nužan, potreban, neizbježan’ (usp. Šarić 2008: 743), *potreban* znači ‘dobrodošao, koristan, minimalan, neizbježan, tražen’ (usp. ibid.: 826), a *nužan* ‘fundamentalni, hitan, minimalan, neizbježan’ (usp. ibid.: 761). Iz ovoga se zaključuje da Vidović pleonastičnu svezu *neophodno potreban* zamjenjuje ponovljenom pleonastičnom svezom *nužno potreban*.

Za razliku od njega, Maretić (1924) spominje da je umjesto *neophodno potreban* bolje prijeko potreban (usp. Maretić 1924: 66). Ovime se dokazuje da se jezik neprestano mijenja.

6. 4. 12. Prilog + pridjev + imenica

Primjer koji sadržava prilog, pridjev i imenicu zabilježen je u *Jezičnom purizmu u NDH* (1993). O *unaprijed određenoj osnovi* Samardžija kaže da se „osnova ne može stvarati unatrag, t. j. kad je nešto učinjeno, nego se uvijek određuje unaprijed, pa je stoga suvišno i neskladno govoriti o unaprijed određenoj osnovi“ (Samardžija 1993: 81).

6. 4. 13. Prilog + veznik

S pleonastičnom se svezom priloga i veznika susrećemo sve češće. Primjer *zato jer* valja zamijeniti svezom *zato što*. Stjepko Težak (1990) objašnjava taj svakidašnji primjer: „*Zato* je uzročni prilog, a *jer* uzročni veznik. I *zato* može biti uzročni veznik, ali u sprezi sa zamjenicom *što*. Veznički izraz *zato što* znači točno ono što i *jer*. Prema tome vezniku *jer* je prilog *zato* suvišan. U ovom slučaju riječ je o nepotrebnoj zalihosti, uzročni veznik bez potrebe se pojačava uzročnim prilogom.“ (Težak 1990: 152).

6. 4. 14. Prilog + prijedlog

U jezičnome se priručniku *Jezik medija* (2009) navodi primjer rečenice u kojoj se nalazi pleonastična sveza *zajedno s*: *Zbog toga je Žigić u utorak zajedno s ostalim članovima Uprave procijenio da više nema razloga za daljnje pregovore s predstavnicima Koordinacije*. Preporučuje se izostavljanje priloga *zajedno* te se nadalje objašnjava da „u nekim kontekstima skupina *zajedno s* nije pogrešna. Npr. u rečenici: *Hrvatski odbojkaši igrat će u trećoj skupini zajedno s Mađarskom, Finskom i Grčkom*, ona je potrebna jer to znači da će Mađarska, Finska, Grčka i Hrvatska igrati u istoj skupini, a rečenica *Hrvatski odbojkaši igrat će u trećoj skupini s Mađarskom, Finskom i Grčkom*, značila bi da će hrvatski odbojkaši igrati utakmice protiv odbojkaša tih triju zemalja“ (Hudeček; Mihaljević 2009: 82).

6. 4. 15. Prijedlog + imenica

Ivan Zoričić (1998) navodi da se među novije pojave u administrativnom stilu ubraja uporaba prijedloga *putem* s genitivnom imenicom, npr. *putem nagodbe*, *putem ugovora*. Jezična

norma ne prihvaća takav izraz jer je u njemu riječ *putem* suvišna ili potiskuje uporabu pravoga prijedloga. Umjesto *posao smo dobili putem javnoga natječaja* pravilnije je *posao smo dobili na javnom natječaju* (usp. Zoričić 1998: 101).

Takva sveza nije bila prihvatljiva ni u prvoj polovici 20. stoljeća. Tomo Maretić (1924) spominje da primjeri *oglasit će se putem novina*, *prodalo se putem javne dražbe* nisu dobri te da je bolje upotrijebiti *u novinama*, *na javnoj dražbi* (usp. Maretić 1924: 119).

No nedugo zatim Vidović (1969) kaže da umjesto primjera *kroz tekuću potrošnju*, valjano je upotrijebiti *putem tekuće potrošnje*, *u tekućoj potrošnji* (usp. Vidović 1969: 32). Dakle, moguća su oba primjera, a prednost daje primjeru s prijedlogom *putem*. Nadalje, *kroz povratnu informaciju saznat ćemo* treba zamijeniti *putem (s pomoću) povratne informacije saznat ćemo* i *povratnom informacijom saznat ćemo*. Uvijek na prvo mjesto navodi svezu s prijedlogom *putem* što znači da tom izrazu daje prednost, odnosno dopušta oboje, iako je jedno od toga danas izričiti pleonazam.

Kada objašnjava pravilnu upotrebu prijedloga *preko* i *kroz*, Brabec (1982) spominje rečenicu: *Postigli su to preko kontakata*. Navodi da umjesto prijedloga *preko* treba uzeti instrumental: *Postigli su to kontaktima* (usp. Brabec 1982: 105).

6. 4. 16. Uporaba prijedloga *po*

Posebno se treba osvrnuti na uporabu prijedloga *po* „pri izricanju distributivnosti uz besprijedložne akuzativne izraze vremenske mjere“ (Glušac 2013: 11). Takva je uporaba zalihosna, no hrvatski ju vukovci početkom 20. stoljeća nisu smatrali nepravilnom. Prema Maretiću (1924) primjer *to sam već po peti put čuo* „može se podnijeti, premda je tu riječca po zališna“ (Maretić 1924: 87).

Da se takva uporaba prijedloga *po* u suvremenome jeziku ne preporučuje, potvrđuju jezični savjetnici. Iako se takva upotreba prijedloga *po* ne može svrstati u “prave” pleonazme u kojima dolazi do gomilanja riječi ili izraza s istim značenjem, može ga se promatrati kao preobilje riječi u rečenici koje su suvišne s gledišta iskazivanja misli te takve riječi ne obogaćuju smisao i sadržaj govora.¹⁴ Kad je „riječca *po* prilog, ima dijelno, distributivno značenje i stvara

¹⁴ Usporediti poglavlje: Definicije pleonazama

zabunu jer je katkad nije dobro upotrijebiti. Umjesto *po prvi put* dovoljno je reći *prvi put*, a da se ništa ne izgubi na značenju“ (Mamić 1996: 153).

„Izraze *prvi put*, *treći put*, *deseti put* ne valja kvariti upotrebom prijedloga *po* pa pisati ili govoriti *po prvi put*, *po deseti put*. Prijedlog *po* dolazi uz glavne brojeve te se piše rastavljeno i onda kad s njim čini naglasnu cjelinu: *po dva*, *po tri*, *po pet*. Osim toga, u izričaju *po prvi put* prijedlog *po* pogrešno je upotrijebljen jer se njime izriče nešto što se ponavljalo. A kada se nešto dogodi *prvi put*, nije se ponovilo.“, objašnjava Dulčić (Dulčić 1997: 391).

Uporaba prijedloga *po* prihvatljiva je jedino u ekspresivnome kontekstu gdje može imati pojačivačku funkciju. (Hrvatski jezični savjetnik, 7. 5. 2015.)

6. 5. Veznički pleonazmi

Pleonazmi se često pojavljuju u vezničkim izrazima koji mogu biti dvorječni i višerječni. „Među višerječne pleonazme pripadaju i neki složeni veznici koji sadržavaju imenice mjesto, vrijeme, namjera, način itd., tj. obično imenicu od koje se odnosni pridjev nalazi u nazivu vrste rečenice.“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 58)

U sljedećoj se tablici nalaze veznički pleonazmi koji su zabilježeni u istraživanome korpusu.

vrsta rečenice	složeni veznici	primjer
vremenska	u (za) vrijeme dok, u vrijeme kad	O tome se ne raspravlja <i>u vrijeme dok</i> je većina ljudi na odmoru.
načinska	kako i na koji način , na način kako	Ne znam <i>kako i na koji način</i> da se tome suprotstavim.
posljedična	s posljedicom da	-
namjerna	s namjerom da	On je to učinio <i>s namjerom da</i> pokrene inicijativu.
mjesna	na mjestu gdje	-
pogodbena	u slučaju	<i>U slučaju</i> kiše nećemo doći.

Ustrojstva poput *u vrijeme kad*, *na način kako*, *s namjerom da* i sl. mogu se tumačiti kao pleonazmi, no i kao složeni veznici koji su u funkciji osobitoga isticanja i preciziranja. U

rečenici *Posjetitelji su pojurili naglavce gdje su i ušli* nedostaje skupina na mjesto gdje: *Posjetitelji su pojurili naglavce na mjesto gdje su i ušli*. No u rečenici *Učini to na način kako sam ti pokazao* skupina na način kako je pleonastična te bi trebala glasiti *Učini to kako sam ti pokazao*. „U pravilu se o pleonastičnosti takvih skupina može govoriti samo u priložnim, a ne može u atributnim rečenicama.“ (Hudeček; Mihaljević 2009: 81)

6. 6. Semantička podjela pleonazama

Pleonazmi se mogu analizirati i s obzirom na značenje sastavnih elemenata pleonastičnih konstrukcija. Sljedeća tablica prikazuje primjere zabilježene u istraživanome korpusu.

sastavnice su pleonastične konstrukcije istoznačne ili bliskoznačne		no međutim, cirka oko, čak štoviše, zato jer, slika i prilika, tuga i žalost, jad i čemer, strah i trepet, rok i termin;
	polusloženice	financijsko-novčani, gospodarsko-ekonomski, obrazovno-edukacijski
među sastavnicama postoji odnos hiperonim – hiponim		ženska članica, mjesec ožujak, grad Zagreb
među sastavnicama postoji odnos hiponim – hiperonim		brijačka radnja, frizerski salon
među sastavnicama je odnos mjerna jedinica – veličina koja se mjeri		kilogram težine, sat vremena, godina dana, mjesec dana ¹⁵
jedan je element sastavnica značenja drugoga elementa		vremensko razdoblje, uzajamna suradnja, međusobna suradnja, aleja drveća, posebna specifičnost, načelni principi,

¹⁵ U članku *Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku* (2011) sveza riječi *mjesec dana* označena je kao pleonazam. U knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome jeziku* (2005) u najčešćim pogreškama u administrativnome funkcionalnom stilu svezu riječi *mjesec dana* ne označavaju kao pleonazam (usp. Frančić; Hudeček; Mihaljević 2005: 256).

		izvorna originalnost, svjetska nogometna organizacija FIFA, odgovarajuća odgovornost, potencijalna mogućnost, realna stvarnost, neugodan smrad, dolazeća budućnost, veliko mnoštvo, cijena koštanja, ponovni povrat, gradonačelnik grada namjensko brašno
--	--	---

Ako su sastavnice pleonastične konstrukcije istoznačne ili bliskoznačne, treba upotrijebiti jedan ili drugi element.

Primjeri poput *no međutim* i *čak štoviše* postali su sastavni dio svakodnevnoga govora. U oba su primjera upotrijebljene riječi koja se nalaze jedna uz drugu, a znače isto. Suprotni veznik *no* ima isto značenje kao i prilog *međutim* koji se također upotrebljava u suprotnim rečenicama na mjestu veznika. U svrhu naglašavanja radnje prve rečenice drugom, često će se čuti izraz *čak štoviše* koji se toliko proširio da se čini kako nitko više i ne rabi ta dva veznika odvojeno. Nije potrebno umnožavanje veznika. Svaki je za sebe potpuno jasan, iako su se njihove veze toliko proširile da bismo ih s punim pravom mogli nazvati poštapalicama te im opravdati upotrebu u svakodnevnom govoru. Brabec (1982) spominje da se te sveze čuju „dosta često“ te zbog svoje konstrukcije „bodu uši“ (Brabec 1982: 117). Takvih konstrukcija nema u standardnome jeziku te one „idu u red pogrešaka gdje se dvaput kazuje isto“ (ibid.).

Zanimljiv je primjer koji navodi Protuđer (1998) nadopunjujući konstrukciju od dvije sastavnice još jednim elementom. Umjesto *ne volim to, no međutim ipak, daj mi* pravilno je rabiti *ne volim to, no ipak, daj mi* (usp. Protuđer 1998: 134).

Ako među sastavnicama postoji hijerarhijski odnos, treba upotrijebiti samo hiponim, npr. umjesto *ona je ženska članica društva* valja upotrijebiti samo hiponim *ona je članica društva*.

U semantičkoj podjeli pleonazama najviše je zabilježeno primjera u kojima je jedan element sastavnica značenja drugoga elementa. To su pleonastične konstrukcije koje navode svi jezični savjetnici, razlikujući se samo u primjerima.

Među suvišnim riječima koje odolijevaju svim promjenama svakako je pridjev *međusoban*. Pridjev *međusoban* izveden je iz sintagme *među sobom* te ga nije dobro upotrebljavati uz imenicu *suradnja*. *Suradnja* znači 'sudjelovanje u zajedničkom poslu, pomaganje komu u radu' pa uz tu riječ nije potreban pridjev koji znači isto. Riječi „suvišnice“, kako ih naziva Matković (2006), u pojedinim sintagmama opstaju iako udvostručuju značenje. Matković posebno ističe novinske tekstove u kojima uporaba takvih sintagmi nije rijetkost (usp. Matković 2006: 141). Da pridjev *međusoban* ne valja rabiti uz imenicu *suradnja* potvrđuje i *Rječnik sinonima hrvatskoga jezika* (2008) koji *međusoban* objašnjava pridjevima uzajaman, recipročan, obostran, zajednički, izmjeničan (usp. Šarić 2008: 228).

Jedan od pleonazama koji se svrstava u stilske promašaje, jest uporaba riječi *aleja* prema franc. *allee*, što znači, u ovom slučaju, *drvored*: *Prošli smo alejom drveća i sasvim u dnu pojavila se kuća ružna, žuta i crvena*. Susreće se s prenošenjem riječi iz francuskog jezika te je dovoljno reći *prošli smo drvoredom* ili *prošli smo alejom*, a *aleja drveća* „sasvim je nespretan i nesretan izraz na ovom mjestu, pun prozaičnosti i nepotrebne francusko-hrvatskosrpske hibridnosti“ (Jonke 1969: 342). Uz imenicu *drvored* Maretić (1924) piše francusku riječ *allee* te navodi da se može podnijeti takav hrvatski izraz (usp. Maretić 1924: 19).

Primjer *posebna specifičnost* također je pleonastičan zbog toga što specifičan zapravo znači *poseban* (usp. Šarić 2008: 904). Ako se *poseban* primijeni na svezu *posebna specifičnost*, dobit će se *posebna posebnost*. Taj primjer Mamić (1996) smatra suvišnim udvostručenjem, odnosno tautološkim primjerom (usp. Mamić 1996: 22).

Slično je i s *načelnim principima*. *Načelo* zapravo označava *princip*, *pravilo*, *zlatno pravilo* (usp. Šarić 2008: 244) iz čega se zaključuje da je u riječi *princip* sadržana načelnost pa je ne treba isticati i posebnim pridjevom načelni.

Posebno je zanimljiv primjer *namjensko brašno*. Prije no što objašnjava zašto je primjer pleonastičan, Mamić (1996) postavlja vrlo jednostavno pitanje: *Ima li brašna koje nije namjensko?* Naime, postoje brašna raznih vrsta, ali domaćice znaju da se svako brašno ne može upotrijebiti za sve. Razlikuje se brašno za kolače, brašno za kruh, ... Na brašnu s kojim se susreo Mamić pisalo je *Namjensko brašno*, a ispod su toga bili nacrtani kolači. „Što tu znači odrednica *namjensko*? Ako nije *namjensko*, ako nema nikakve namjene, zašto se onda uopće proizvodi, a ako ima određenu namjenu, neka se to izričito kaže – koju.“ (Mamić 1996: 42) Stoga se iz ovoga zaključuje da je konstrukcija *namjensko brašno* pleonastična te da je sastavnica *namjensko* već sadržana u sastavnici *brašno*.

Tijekom svjetskoga nogometnog prvenstva na televiziji često se može čuti da je to prvenstvo organizirala *Svjetska nogometna organizacija FIFA*. Ispred pravilnoga hrvatskog naziva, *Svjetska nogometna organizacija*, dodana je besmislica u obliku kratice u nominativu (*FIFA – Federation International of Football Association*). Matković (2006) navodi da „čak i da je ponuđen i posvojni pridjev Fifino, bilo bi smiješno jer se udvostručuje značenje nečemu što je više nego jasno. Htjelo se reći da svjetska organizacija organizira svjetsko prvenstvo, što je ionako logično.“ (Matković 2006: 210).

Poglavlje o semantičkoj podjeli pleonazama završava se *neugodnim smradom*. Takav primjer bilježi Vidović (1983) u *rečenici Prignječio sam jednu od tih odvratnih životinjica i osjetio neugodan smrad* (Vidović 1983: 40). Prema *Hrvatskome jezičnom portalu* imenica *smrad* znači ‘neugodan podražaj organa njuha u najvećem intenzitetu; vrlo neugodan zadah’ (Hrvatski jezični portal, 18. 6. 2015.), stoga se zaključuje da *smrad* ne može biti ugodan te da ga nije potrebno posebno isticati pridjevom *neugodan*.

6. 7. Podjela pleonazama prema podrijetlu sastavnih elemenata

U istraživanome korpusu zabilježene su sastavnice stranih i domaćih elemenata te domaćih i domaćih elemenata. Sastavnice koje imaju oba strana elementa nisu zabilježene. Primjeri takvih sastavnica zabilježeni su u radu *Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku* (2011), npr. *duopack pakiranje*, *2pack pakiranje*, *dispenser-automat*, *Punta Erect* (usp. Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 67).

strani + domaći element	aleja drveća, dječji kinderbet, bečka vineršnicla, uslužni servis, najoptimalniji, najminimalniji, cijena koštanja, posebna specifičnost, jednaki ekvivalenti, mobing na radnome mjestu, vršnjački buling, Svjetska nogometna organizacija FIFA
domaći + domaći element	čak štoviše

O prodiranju tuđica u hrvatski standardni jezik pisao je Radovan Vidović (1969) koji navodi da se „u nas mnogi razmeću tuđim riječima svjesno se želeći napuhati, prikazati učenim, učenijim, stručnim, visokoškoloanim, što dalje od nepismenih prostaka“ (Vidović 1969: 21). Nadalje kazuje da takav jezik postaje „najobičnije saopćavanje koje se pretvara u nerazmrsive rečenice, tvoreći sustav oznaka koje treba pomnjivo odgonetavati da bi se najpriprostije stvari shvatile; izričaji kojima je svrha da nešto jasno kažu zaodjenuti su u odoru fraze; želeći zaobići jednostavnost istine, okite je takozvanim bujnim sklopovima pa čovjek mora tražiti prevodioca koji bi sve to prenio iz suvremenog jezika u suvremeni hrvatski jezik“ (ibid.: 26).

Vidovićevi navodi potvrđuju da je tadašnji jezik jednak današnjem, tj. da su i prije pedeset godina govornici hrvatskoga standardnog jezika željeli zvučati učenije koristeći se riječima koje se prema normi standardnoga jezika ne smatraju pravilnima. Broj zabilježenih pleonastičnih primjera potvrđuje da je i danas otmjenije reći primjerice *biti u mogućnosti* umjesto *moći*.

6. 8. Potrebni pleonazmi

Iako je namjera ovoga rada bio prikazati uporabu pleonazama kao nepoželjnu pojavu u standardnome jeziku, potrebno je navesti pleonazme koji su potrebni jer se njima rješavaju morfološki problemi.

Riječ je o sklonidbi stranih višerječnih imena. Naime, neka se višerječna strana imena mogu sklanjati bez ikakvih problema (*New York, San Francisco, Santa Barbara*), dok se imena nekih ustanova, časopisa, udruga i slično, dovode do nedoumica koje se mogu riješiti pleonazmom. U knjizi *Hrvatski jezik i jezična kultura* (2013) navode se primjeri (usp. Frančić; Petrović 2013: 221) prikazani u sljedećoj tablici:

primjer	potreban pleonazam
Održao je predavanje na <i>Department of Robotics and Mechatronics</i> .	Održao je predavanje na odjelu <i>Department of Robotics and Mechatronics</i> .
Prošle je godine održao tri predavanja na <i>University of Zurich</i> .	Prošle je godine održao tri predavanja na sveučilištu <i>University of Zurich</i> .
Članom je <i>The San Francisco Robotics Society of America</i> .	Članom je udruge <i>The San Francisco Robotics Society of America</i> .
Članak je objavljen u <i>Journal of Eletromechanical Science and Engineering</i> .	Članak je objavljen u časopisu <i>Journal of Eletromechanical Science and Engineering</i> .

Zašto su ovi pleonazmi potrebni, objašnjavaju Hudeček; Lewis; Mihaljević: „Nelagoda prouzročena time što nije jasno kako koje ime treba sklanjati dobar je razlog za pleonazam, npr. sigurno se ne će pogriješiti ako se ime *Ericsson Nikola Tesla* sklanja tako da se umetne riječ *tvrtka* i ta se riječ sklanja, npr. *dolazim iz tvrtke Ericsson Nikola Tesla*.“ (Hudeček; Lewis; Mihaljević 2011: 69)

7. UZROCI NASTANKA PLEONAZAMA

Nakon provedenoga istraživanja na korpusu jezičnih savjetnika, valja zaključiti koji su uzroci pojavljivanja pleonazama u pisanoj i govornoj komunikaciji.

Dulčić kao uzroke nastanka pleonastičnih sveza navodi nepoznavanje jezika, no to opravdava činjenicom da običnome govorniku nije uvijek lako dokučiti zašto je neka sveza pleonastična, posebno ako se radi o posuđenicama. Svezu *vremensko razdoblje* govornik hrvatskoga jezika teško uočava kao pleonastičnu svezu, iako govorimo o leksičko-semantičkoj pojavi u kojoj je kategorija vremena već uključena u imenicu *razdoblje* koja stoji u vezi s imenicom *doba*. Nadalje, ako govornik hrvatskoga jezika teško uočava pleonastičnu vezu s domaćim elementom, još teže otkriva korijen pleonastičnosti sveza poput *vremenski period*, *aleja drveća*, *dječji kinderbet*, *uslužni servis*. Isto tako, govorniku je teže dohvatljivo da su riječi *najminimalniji*, *najoptimalniji* zapravo pleonazmi jer su to odreda značenjski superlativi (usp. Dulčić 1997: 433).

Dok Bagić (2010) nastanak pleonazama smatra signalom manjkave ili profinjene jezične kompetencije (usp. Bagić 2010: 7), Alerić i Gazdić-Alerić (2013) misle da se pleonazmi javljaju zbog toga što govornici ne znaju kako izbjeći prazninu u govoru ili zato što ono što namjeravaju izgovoriti nisu dobro osmislili (usp. Alerić; Gazdić-Alerić 2013: 337).

Možda će neki govornici uporabu pleonazama opravdati kao jezičnu naviku ili stilsku mijenu kojoj je razlog postojanja razbijanje jezične monotonije, no s obzirom na to da mnoštvo primjera pleonazama nije u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika, može se zaključiti da se pleonazmi pojavljuju kao neznanje standarda i nemarna odnosa prema jeziku.

Iako pleonazmi pokazuju koliko je hrvatski standardni jezik višefunkcionalan, „mnoštvo različitih oblika u književnom jeziku znači prednost samo onda, kad je uza nj vezana i jača moć izražaja, i kad se različitim oblicima ne kazuje jedno isto. Razumije se, da se tim mnoštvom vješt stilist – mora služiti tako, da se iz njegovih spisa osjeti, kako je to bogatstvo oblika pametno iskoristio, a nije se nije razbacivao bez smisla“ (Babić 1990: 260).

Zaključna se riječ prepušta Ljudevitu Jonkeu koji je uz uzrok objasnio i način borbe kojim se ta nepoželjna jezična pojava može izbaciti iz hrvatskoga standardnog jezika: „Rječnik naših javnih skupova, razgovora i dogovora vrlo je shematiziran i klišeiziran. Ne samo ljudi iz naroda, koji u svakodnevnom razgovoru govore nepravilno, nego i intelektualci koji nisu stekli dovoljnu jezičnu naobrazbu, mnogi se od njih služe neobičnim frazama, riječima i

konstrukcijama koje su nastale u toj posebnoj atmosferi raspravljanja i dogovaranja. Samo bismo uz malo razmišljanja o jeziku i njegovim zakonitostima mogli popraviti svoj jezični izraz, osloboditi se šablonskih fraza koje se nameću kao rezultat neznanja i nepromišljenosti.“ (Jonke 1990: 309 – 310)

8. ZAKLJUČAK

Iako je korisno znati što više istoznačnih ili bliskoznačnih riječi te poznavati njihova značenja, još je korisnije znati ih funkcionalno upotrebljavati i njima obogaćivati svoj izraz iskorištavajući njihove značajne razlike. Zbog različitih se razloga u tekstu koristi više riječi nego što je potrebno, gomilajući istoznačnice ili bliskoznačnice.

Riječ *pleonazam* potječe od grčke riječi *pleonasmós* koja znači 'izobilje' ili 'višak', a ovaj rad potvrđuje da od viška može zaboljeti glava. Pleonastične riječi i sveze nisu dokaz poznavanja jezika ni odlika dobra stila jer ne obogaćuju smisao ni izražajnost teksta. Ta jezična pojava nije jednako proširena u svim funkcionalnim stilovima hrvatskoga jezika ni jednake uporabne vrijednosti jer se može promatrati kao snažna stilska figura ili obična greška. Iako su u radu pleonazmi prikazani kao nepoželjna pojava u hrvatskome standardnom jeziku, postoje pleonazmi koji su njemu potrebni.

Premda je pojava pleonazama zabilježena još 1931. godine u *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1931), u hrvatskome se jezikoslovlju njima bavi samo usporedno. Proučavani jezični savjetnici od 1924. do 2014. bilježe primjere pleonazama koji su prikazani u istraživačkome dijelu rada. Pleonazmi koji nisu sporni s normativnoga stajališta su stilistički (namjerni), onomastički i frazeološki pleonazmi. S obzirom na to da ne podliježu normativnoj prosudbi, prikazani su u prvome dijelu radu, a potom su prikazani normativno upitni pleonazmi. Prikupljeni su se pleonazmi podijelili prema jezičnim razinama, od kojih su najbrojniji bili sintaktički te semantički pleonazmi.

Zanimljivo je da autori definiraju pleonazam kao *sveze riječi; istoznačne riječi; mnogorječje*, a ujedno i navode primjere poput *najoptimalniji, najmaksimalniji* određujući ih tipičnim pleonazmima. Kao što je i dokazano u radu, pleonazam može biti i jedna riječ, stoga se definicije koje su navedene u prvome poglavlju ne smatraju potpunima. Pleonazam nije samo gomilanje istoznačnih riječi, nego označava i gomilanje obavijesti koje može biti u svezi riječi, no i u jednoj riječi. Osim toga, pleonazam nije često spominjana riječ, nego se u jezičnim savjetnicima opisuje kao *suvišno, zalihosno, nepotrebno*.

S obzirom na to da se prema nekim autorima pleonazmi opravdavaju u administrativnome stilu, nije dobro tražiti kategorične odgovore u stilu *valja – ne valja rabiti* kao što se nalaze u starijim savjetnicima, jer se treba shvatiti uporabna slojevitost pojedinih pleonastičnih sveza.

Da bi se moglo suditi jesu li određene riječi pleonazmi ili nisu, potrebno je poznavati etimologiju riječi i prošlost jezika jer hrvatski standardni jezik ne počinje danas, već ima svoju prošlost kojom je čvrsto određen.

Istražujući korpus jezičnih savjetnika zaključuje se da što više pleonazmi prodiru u sfere hrvatskoga jezika, sve se manje o njima govori, što potvrđuje činjenica da u suvremenome hrvatskom jezikoslovlju postoji samo jedan znanstveni članak koji u potpunosti govori o pleonazmima u hrvatskome standardnom jeziku.

Cilj ovoga rada bio je definirati pleonazam te ga usporediti s tautologijom, prikazati pleonastične izraze i standardnojezičnu višefunkcionalnost. Nadalje su se naveli primjeri pleonazama koji su se ujedno i objasnili te su se spomenuli uzroci njihova nastanka. Treba napomenuti da se mišljenja jezikoslovaca nisu u potpunosti slagala što je vidljivo pri objašnjavanju određenih primjera.

Valja imati na umu da kad kakav pogrešan oblik uđe u uporabu i proširi se u sve sfere jezika, potrebno je ustrajnosti i znanja da se prestane s pogrešnim načinom pisanja. Vratili li se na objašnjene primjere pleonazama pronađenih u jezičnim savjetnicima, na kraju ovoga rada lako će se odrediti razlozi zbog kojih je problematičan. A upravo je to i bila svrha rada, da svatko zna ne samo primjer pleonazma, nego i razlog i uzrok njegova nastanka.

9. CITIRANA LITERATURA

Alerić, Marko; Alerić, Tamara 2013. *Hrvatski u upotrebi – 121 lekcija za bolje ovladavanje hrvatskim jezikom*. Zagreb: Profil.

Anić, Vladimir 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.

Babić, Stjepan 1900. *Hrvatska jezikoslovna čitanka*. Zagreb: Globus.

Brabec, Ivan 1982. *Sto jezičnih savjeta*. Zagreb: Školske novine.

Dulčić, Mihovil (prir.) 1997. *Govorimo hrvatski. Jezični savjeti*. Zagreb: Hrvatski radio – Naklada Naprijed.

Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Frančić, Anđela; Petrović, Bernardina 2013. *Hrvatski jezik i jezična kultura*. Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“.

Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica 2009. *Jezik medija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Hudeček, Lana; Lewis, Kristian; Mihaljević, Milica 2011. „Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku“. U *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37 (1): 41-72.

Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka (izvr. ur.) 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine.

Kovačević, Marko 1998. *Hrvatski jezik između norme i stila*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Jonke, Ljudevit 1965. *Književni jezik u teoriji i praksi*. Zagreb: Znanje.

Mamić, Mile 1996. *Jezični savjeti*. Zadar: Hrvatsko filološko društvo.

Maretić, Tomo 1931. *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Naklada jugoslavenskog nakladnog d. d. „Obnova“.

Maretić, Tomo 1924. *Hrvatski ili srpski jezični savjetnik. Za sve one, koji žele dobro govoriti i pisati književnim našim jezikom*. Zagreb: JAZU.

Matković, Maja 2006. *Jezični savjetnik*. Zagreb: Škorpion.

Opačić, Nives 2014. *Novi jezični putokazi. Hrvatski na raskrižjima*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

- Petrović, Bernardina 2005. *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Pranjeković, Ivo 1996. „Funkcionalni stilovi i sintaksa“. U *Suvremena lingvistika* 41-42 (1-2): 519-527.
- Protuder, Ilija 1998. *Pravilno govorim hrvatski 2*. Tomislavgrad : Naša ognjišta; Split: vlastita naklada.
- Samardžija, Marko 1993. *Jezični purizam u NDH. Savjeti hrvatskoga državnog ureda za jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Silić, Josip 2006. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.
- Silić, Josip; Ivo Pranjeković 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Simeon, Rikard 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva, II. svezak*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Solar, Milivoj 2006. *Rječnik književnoga nazivlja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šarić, Ljiljana; Wittschen, Wiebke 2008. *Rječnik sinonima hrvatskoga jezika*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Škarić, Ivo 2003. *Temeljci suvremenoga govornišva*. Zagreb. Školska knjiga.
- Šonje, Jure (ur.) 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod “Miroslav Krleža“ – Školska knjiga.
- Težak, Stjepko 1990. *Hrvatski naš svagda(š)nji*. Zagreb: Školske novine.
- Težak, Stjepko 2004. *Hrvatski naš (ne)podobni*. Zagreb: Školske novine.
- Vidović, Radovan 1982. *Jezični savjeti*. Split: Logos.
- Vidović, Radovan 1969. *Kako ne valja – kako valja pisati*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Zoričić, Ivan 1998. *Hrvatski u praksi*. Pula: Zavičajna naklada “Žakan Juri“.

INTERNETSKE STRANICE

Bagić, Krešimir 2010. „Od viška glava (ne) boli“. U *Vijenac: novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost* 423. Zagreb. [http://www.matica.hr/vijenac/423/Od%20vi%C5%A1ka%20glava%20\(ne\)%20boli/](http://www.matica.hr/vijenac/423/Od%20vi%C5%A1ka%20glava%20(ne)%20boli/) (pregled 21. 3. 2015.).

Bagić, Krešimir Bagić 2010. „Ponavljjanje bez ponavljanja“. U *Vijenac: novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost* 420. Zagreb. <http://www.matica.hr/vijenac/420/Ponavljjanje%20bez%20ponavljanja/> (pregled 21. 7. 2015.).

Glušac, Maja 2013. *Pleonazmi u publicističkom stilu hrvatskoga jezika*. https://bib.irb.hr/datoteka/635788.PLEONAZMI_U_PUBLICISTIKOM_STILU_HRVATSKOGA_JEZIKA.pdf (pregled 21. 3. 2015.).

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48701> (pregled 18. 6. 2015.).

Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60559> (pregled 18. 6. 2015.).

Hrvatski jezični portal, <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search> (pregled 18. 6. 2015.).

Hrvatski jezični savjetnik, <http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=261> (pregled 7. 5. 2015.).

Marković, Ivan 2009. „Rezultativni sekundarni predikat u hrvatskome“. U *Suvremena lingvistika*. Vol. 35. No. 68. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=72747 (pregled 29. 7. 2015.).

Opačić, Nives 2009. *Reci mi to KRATKO I JASNO (hrvatski za normalne ljude)*. Zagreb: Novi liber. https://www.fer.unizg.hr/_download/repository/Nives_OpacicReci_mi_to_kratko_i_jasno.pdf (pregled 6. 4. 2015.).

Tafra, Branka 2007. „Pregršt jezičnih zrnaca“. U *Nova mehanizacija šumarstva*, Vol. 28. No. 1. Zagreb. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=33358 (pregled 21. 3. 2015.).

Rišner, Vlasta 2007. „Jezični savjeti Ljudevita Jonkea i suvremena hrvatska norma“. U *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, Vol.54 No.3. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=71221 (pregled 22. 8. 2015.).

Sesar, Dubravka; Vidović, Ivana. 2010 „Što je novogovor učinio hrvatskomu jeziku“. U *Jezik: časopis za kulturu književnoga jezika*. Vol. 37. No. 3. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=113776 (pregled 2. 8. 2015.).

SAŽETAK

U radu su istraženi pleonazmi u hrvatskim jezičnim savjetnicima. Na početku rada prikazana je terminologija pleonazama temeljena na definicijama različitih autora recentne literature. Objašnjen je odnos pleonazma i tautologije te su prikazani pleonastični izrazi u odnosu na standardnojezičnu višefunkcionalnost. U drugome dijelu rada prikazana je tipologija pleonazama te se na temelju prikupljena korpusa pleonazmi opisuju i dijele prema formalnim, jezičnim, gramatičkim i semantičkim kriterijima. Propituje se njihova učestalost uporabe u jezičnim savjetnicima i normativna prihvatljivost. Na temelju provedena istraživanja opisala se zastupljenost pleonazama te su se objasnili uzroci njihove pojave i uporabe. Istraživanju, kao i cjelokupnome radu, pristupilo se s normativnoga stajalište te su se pleonazmi promatrali kao leksičko-semantičke pogreške.

Pleonazmi u hrvatskim jezičnim savjetnicima

Ključne riječi: pleonazam, tautologija, jezični savjetnici, norma, hrvatski standardni jezik.

Pleonasms in Croatian language advisers

Key words: pleonasms, tautology, language advisers, language standard, Croatian standard language.

ŽIVOTOPIS

Zovem se Dajana Karakaš i rođena sam 22. veljače 1992. u Slavonskome Brodu gdje sam i maturirala na kraju upravno referentskoga smjera u Ekonomsko-birotehničkoj školi. Na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli studirala sam preddiplomski jednopredmetni studij hrvatskoga jezika i književnosti.

Završni sam rad na temu *Motiv djetinjstva u poeziji Dragutina Tadijanovića* obranila izvrsnim uspjehom pod mentorstvom doc. dr. sc. Daniela Mikulaca te time stekla stručni naziv prvostupnice (edukacije) hrvatskoga jezika i književnosti.

Iste sam godine (2013.) upisala diplomski studij jednopredmetne kroatistike nastavničkoga smjera na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.